

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ННІ неперервної освіти**

ПОГОДЖЕННЯ
В.о. директора ННІ неперервної освіти

_____ **Юлія НЕГОДА**

« _____ » _____ 2025 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
В.о. завідувача кафедри
публічного управління,
менеджменту інноваційної
діяльності та дорадництва

_____ **Ольга ВИТВИЦЬКА**

« _____ » _____ 2025 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему «Планування роботи комунальних підприємств зі збору та утилізації побутових відходів у територіальних громадах»

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітня програма «Публічне управління та адміністрування»

Орієнтація освітньої програми _____ освітньо-професійна _____

Гарант освітньої програми
д.е.н., професор

_____ **Олександр ЖЕМОЙДА**

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

_____ **Володимир СИЗОН**

Виконав

_____ **Богдан ЛИТВИНЕНКО**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ННІ неперервної освіти**

ЗАТВЕРДЖУЮ
**В.о. завідувача кафедри
публічного управління, менеджменту
інноваційної діяльності та дорадництва**

д.е.н., проф. _____ **Ольга ВИТВИЦЬКА**
“ _____ ” _____ 2025 р.

**ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ**

Литвиненку Богдану Віталійовичу

[прізвище, ім'я, по-батькові]

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітня програма _____ «Публічне управління та адміністрування»
Орієнтація освітньої програми _____ освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи **«Планування роботи комунальних підприємств зі збору та утилізації побутових відходів у територіальних громадах»**

Затверджена наказом ректора НУБіП України № 2109 «С» від 29.09.2025 р.

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2025.11.14

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: дані НБУ, Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, звіти Миронівської територіальної громади Київської області, нормативні та законодавчі акти України.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні та методичні методологічні основи планування роботи комунальних підприємств у сфері поводження з побутовими відходами
2. Аналіз сучасного стану діяльності КП «Громада» Боярської міської ради у сфері збору та утилізації побутових відходів
3. Напрями вдосконалення планування роботи комунальних підприємств у сфері поводження з побутовими відходами

Перелік графічного матеріалу : 10 таблиць, 5 додатків графічного та текстового матеріалу.

Дата видачі завдання «10» жовтня 2024 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

Володимир СИЗОН

Завдання прийняв до виконання

Богдан ЛИТВИНЕНКО

РЕФЕРАТ

Дана магістерська кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота розміщена на 83 сторінках, налічує в собі 57 посилань на бібліографічні джерела. В роботі представлено та сформовано 10 таблиць а також сформовано 5 додатків графічного та текстового матеріалу.

У першому розділі досліджуються основні теоретичні положення та методологічні підходи до управління побутовими відходами. Розкриваються ключові поняття, принципи організації системи збору та утилізації відходів, нормативно-правове забезпечення цієї сфери в Україні та досвід зарубіжних країн, що може бути адаптований для підвищення ефективності роботи комунальних підприємств у територіальних громадах.

Другий розділ присвячено практичному аналізу роботи КП «Громада». Описується загальна характеристика громади та підприємства, організація процесів збору, транспортування та утилізації відходів, оцінюються фінансово-економічні показники діяльності та виявляються основні проблеми у сфері планування та управління поведженням з побутовими відходами.

У третьому розділі пропонуються шляхи підвищення ефективності роботи комунальних підприємств. Розглядаються можливості впровадження сучасних технологій та інновацій, формування економічних механізмів стимулювання ефективності, а також удосконалення організаційного та управлінського забезпечення планування діяльності підприємств у сфері збору, переробки та утилізації побутових відходів. **Мета дослідження** – дослідити особливості планування роботи комунальних підприємств у сфері збору та утилізації побутових відходів та розробити пропозиції щодо вдосконалення діяльності КП «Громада» Боярської міської ради в межах територіальної громади.

Завдання дослідження:

1. розкрити сутність і основні поняття управління відходами в територіальних громадах.
2. проаналізувати нормативно-правову базу, що регулює діяльність у сфері збору та утилізації побутових відходів в Україні.
3. узагальнити зарубіжний досвід управління системами збору, сортування та переробки побутових відходів.
4. надати загальну характеристику Боярської територіальної громади та діяльності КП «Громада».
5. дослідити організацію роботи підприємства зі збору, перевезення та утилізації побутових відходів.
6. провести аналіз фінансово-економічних показників діяльності КП «Громада».

7. виявити основні проблеми у сфері планування та управління процесом поводження з відходами.

8. запропонувати напрями вдосконалення планування діяльності комунальних підприємств, зокрема шляхом впровадження інноваційних технологій, економічних стимулів та удосконалення організаційної структури.

Об'єкт дослідження – процес планування діяльності комунальних підприємств у сфері збору, транспортування та утилізації побутових відходів у територіальних громадах.

Предмет дослідження – методи, інструменти та механізми планування роботи КП «Громада» Боярської міської ради у системі управління побутовими відходами.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: **аналітичний метод** – для узагальнення теоретичних підходів до управління відходами; **системний аналіз** – для вивчення взаємозв'язків між підрозділами підприємства у процесі планування; **економіко-статистичний метод** – для аналізу фінансових показників діяльності КП «Громада»; **порівняльний метод** – для зіставлення українського та зарубіжного досвіду поводження з відходами; **графічний метод** – для наочного відображення структури планування та потоків відходів; **метод прогнозування** – для визначення перспектив розвитку системи збору та утилізації побутових відходів.

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування його результатів у діяльності комунальних підприємств, органів місцевого самоврядування та екологічних служб для підвищення ефективності управління у сфері поводження з побутовими відходами. Запропоновані у роботі рекомендації щодо вдосконалення планування діяльності КП «Громада» можуть бути використані при розробці програм сталого розвитку громади, оптимізації логістики збору та перевезення відходів, упровадженні інноваційних технологій переробки та створенні системи екологічного моніторингу.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ	11
1.1. Сутність та основні поняття управління відходами у територіальних громадах.....	11
1.2. Нормативно-правове забезпечення організації збору та утилізації побутових відходів в Україні	17
1.3. Зарубіжний досвід управління системами збору та переробки побутових відходів	24
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ДІЯЛЬНОСТІ КП «ГРОМАДА» БОЯРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ У СФЕРІ ЗБОРУ ТА УТИЛІЗАЦІЇ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ.....	31
2.1. Загальна характеристика територіальної громади та комунального підприємства «Громада»	31
2.2. Організація роботи підприємства щодо збору, перевезення та утилізації відходів.....	35
2.3. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності КП «Громада»	40
2.4. Виявлення основних проблем у сфері планування та управління поведженням з відходами	44
Висновки до розділу 2	48
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ.....	50
3.1. Впровадження сучасних технологій та інновацій у сфері збору та переробки відходів ...	50
3.2. Формування економічного механізму підвищення ефективності роботи КП «Громада».	53
3.3. Удосконалення організаційного та управлінського забезпечення планування діяльності комунальних підприємств.....	56
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Сучасний стан екологічної безпеки в Україні вимагає особливої уваги до проблеми збору, транспортування, переробки та утилізації побутових відходів. Зростання обсягів споживання, урбанізація та недостатній рівень екологічної культури населення призвели до значного збільшення кількості твердих побутових відходів (ТПВ), що створює ризики для довкілля та здоров'я людей. У цих умовах особливого значення набуває ефективне планування діяльності комунальних підприємств, які забезпечують систематичний збір, вивезення та утилізацію побутових відходів у межах територіальних громад.

Відповідно до Закону України «Про управління відходами» та принципів сталого розвитку, органи місцевого самоврядування несуть відповідальність за створення умов для належного поводження з відходами. Саме тому в кожній громаді має бути розроблена стратегія управління відходами, що включає планування маршрутів збору, вибір оптимальної кількості техніки, визначення місць тимчасового зберігання та впровадження систем роздільного збору. Ефективне планування дозволяє не лише знизити екологічне навантаження, а й оптимізувати фінансові витрати та підвищити якість обслуговування населення. У межах даної роботи розглядається діяльність Комунального підприємства «Громада» Боярської міської ради, яке виконує ключову роль у забезпеченні чистоти та санітарного благополуччя міста Боярка та навколишніх населених пунктів. Підприємство здійснює комплекс робіт зі збору, вивезення, сортування та утилізації побутових відходів, а також бере участь у впровадженні екологічних програм та інформаційно-просвітницьких заходів серед населення.

Актуальність теми дослідження. Проблема ефективного управління відходами є однією з ключових у сфері екологічної політики та місцевого самоврядування. Зростання кількості побутових відходів, зношеність інфраструктури, обмеженість фінансових ресурсів комунальних підприємств і низький рівень екологічної свідомості населення створюють серйозні виклики

для територіальних громад. У цьому контексті важливого значення набуває **планування діяльності комунальних підприємств**, яке забезпечує раціональне використання ресурсів, ефективну логістику збору, транспортування та утилізації побутових відходів.

Для територіальних громад планування у сфері поводження з відходами є запорукою сталого розвитку, санітарного благополуччя населення та охорони довкілля. На прикладі КП «Громада» Боярської міської ради можна простежити, як правильно організоване планування впливає на результативність роботи підприємства, якісне обслуговування жителів громади та зменшення екологічних ризиків. Саме тому дослідження системи планування роботи комунальних підприємств у сфері збору та утилізації побутових відходів має важливе наукове й практичне значення.

Мета дослідження – дослідити особливості планування роботи комунальних підприємств у сфері збору та утилізації побутових відходів та розробити пропозиції щодо вдосконалення діяльності КП «Громада» Боярської міської ради в межах територіальної громади.

Завдання дослідження:

9. розкрити сутність і основні поняття управління відходами в територіальних громадах.

10. проаналізувати нормативно-правову базу, що регулює діяльність у сфері збору та утилізації побутових відходів в Україні.

11. узагальнити зарубіжний досвід управління системами збору, сортування та переробки побутових відходів.

12. надати загальну характеристику Боярської територіальної громади та діяльності КП «Громада».

13. дослідити організацію роботи підприємства зі збору, перевезення та утилізації побутових відходів.

14. провести аналіз фінансово-економічних показників діяльності КП «Громада».

15. виявити основні проблеми у сфері планування та управління процесом поводження з відходами.

16. запропонувати напрями вдосконалення планування діяльності комунальних підприємств, зокрема шляхом впровадження інноваційних технологій, економічних стимулів та удосконалення організаційної структури.

Об'єкт дослідження – процес планування діяльності комунальних підприємств у сфері збору, транспортування та утилізації побутових відходів у територіальних громадах.

Предмет дослідження – методи, інструменти та механізми планування роботи КП «Громада» Боярської міської ради у системі управління побутовими відходами.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: **аналітичний метод** – для узагальнення теоретичних підходів до управління відходами; **системний аналіз** – для вивчення взаємозв'язків між підрозділами підприємства у процесі планування; **економіко-статистичний метод** – для аналізу фінансових показників діяльності КП «Громада»; **порівняльний метод** – для зіставлення українського та зарубіжного досвіду поводження з відходами; **графічний метод** – для наочного відображення структури планування та потоків відходів; **метод прогнозування** – для визначення перспектив розвитку системи збору та утилізації побутових відходів.

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування його результатів у діяльності комунальних підприємств, органів місцевого самоврядування та екологічних служб для підвищення ефективності управління у сфері поводження з побутовими відходами. Запропоновані у роботі рекомендації щодо вдосконалення планування діяльності КП «Громада» можуть бути використані при розробці програм сталого розвитку громади, оптимізації логістики збору та перевезення відходів, упровадженні інноваційних технологій переробки та створенні системи екологічного моніторингу.

Структура роботи: дана магістерська кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота розміщена на 83 сторінках, налічує в собі 57 посилань на бібліографічні джерела. В роботі представлено та сформовано 10 таблиць а також сформовано 5 додатків графічного та текстового матеріалу.

У першому розділі досліджуються основні теоретичні положення та методологічні підходи до управління побутовими відходами. Розкриваються ключові поняття, принципи організації системи збору та утилізації відходів, нормативно-правове забезпечення цієї сфери в Україні та досвід зарубіжних країн, що може бути адаптований для підвищення ефективності роботи комунальних підприємств у територіальних громадах.

Другий розділ присвячено практичному аналізу роботи КП «Громада». Описується загальна характеристика громади та підприємства, організація процесів збору, транспортування та утилізації відходів, оцінюються фінансово-економічні показники діяльності та виявляються основні проблеми у сфері планування та управління поведінням з побутовими відходами.

У третьому розділі пропонуються шляхи підвищення ефективності роботи комунальних підприємств. Розглядаються можливості впровадження сучасних технологій та інновацій, формування економічних механізмів стимулювання ефективності, а також удосконалення організаційного та управлінського забезпечення планування діяльності підприємств у сфері збору, переробки та утилізації побутових відходів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

1.1. Сутність та основні поняття управління відходами у територіальних громадах

У сучасних умовах децентралізації влади та формування ефективної системи місцевого самоврядування питання управління відходами у територіальних громадах набуває особливої актуальності. Зростання обсягів побутових, промислових, будівельних та інших видів відходів є серйозною екологічною проблемою, яка безпосередньо впливає на стан навколишнього природного середовища, здоров'я населення та соціально-економічний розвиток громад. Ефективне управління відходами є не лише складовою екологічної політики, але й одним із ключових елементів сталого розвитку територій [5, с. 67].

Відповідно до законодавства України, територіальні громади отримали широкі повноваження у сфері поводження з відходами, що включає організацію збирання, перевезення, переробки, утилізації, знешкодження та захоронення відходів, а також контроль за дотриманням екологічних вимог на своїй території. Це вимагає від органів місцевого самоврядування комплексного підходу до управління відходами, який має ґрунтуватися на сучасних принципах ресурсоефективності, циркулярної економіки та екологічної безпеки [44, с. 25].

Управління відходами у громадах передбачає не лише вирішення технічних і логістичних завдань, але й активну участь населення, підвищення екологічної свідомості мешканців, розвиток інфраструктури для сортування та переробки сміття, залучення інвестицій та впровадження інноваційних технологій [36, с. 21]. Особливої уваги потребує формування системи екологічного менеджменту, яка дозволяє забезпечити ефективне використання

ресурсів, мінімізувати обсяги утворення відходів і сприяти вторинному використанню матеріалів.

Сутність управління відходами полягає у створенні цілісної системи, що охоплює всі етапи життєвого циклу відходів – від їх утворення до остаточного знешкодження або переробки. Основні поняття в цій сфері – це класифікація відходів, їх джерела, способи поводження, утилізація, рециклінг, депонування та екологічний контроль. Саме правильне розуміння цих категорій забезпечує наукове підґрунтя для формування ефективної політики управління відходами на рівні громади [5, с. 68].

Управління відходами є одним із ключових напрямів екологічної політики та складовою частиною сталого розвитку територіальних громад. У найширшому розумінні під управлінням відходами розуміють цілісну систему організаційних, економічних, екологічних і технічних заходів, спрямованих на зменшення утворення відходів, їх ефективне збирання, транспортування, перероблення, утилізацію, знешкодження або екологічно безпечне захоронення. Цей процес охоплює весь життєвий цикл матеріалів – від моменту виробництва і споживання до кінцевого етапу поводження з відходами [36, с. 22-23].

Згідно із Законом України «Про управління відходами», зі змінами та доповненнями [№ 4510-IX від 19.06.2025](#) [26], управління відходами є діяльністю, що включає всі операції, пов'язані з утворенням, збиранням, перевезенням, відновленням, утилізацією, знешкодженням та видаленням відходів, а також контроль за цими процесами та подальше моніторингове спостереження за місцями їх розміщення. Основна мета управління відходами – запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини, а також забезпечення максимально можливого повторного використання ресурсів [44, с. 26].

В умовах децентралізації особливу роль у реалізації політики управління відходами відіграють територіальні громади. Вони отримали повноваження з розроблення та впровадження місцевих програм управління відходами, організації збору побутових відходів, створення інфраструктури сортування,

компостування та перероблення, а також контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у цій сфері. Отже, ефективне управління відходами на місцевому рівні є одним із показників спроможності громади забезпечити належний рівень екологічної безпеки та якості життя населення [5, с. 69].

Сутність управління відходами полягає у впровадженні системного підходу до поводження з усіма видами відходів, що утворюються в межах громади. Цей підхід передбачає дотримання ієрархії поводження з відходами, що є базовим принципом сучасної екологічної політики Європейського Союзу. Ієрархія управління відходами визначає послідовність дій, яка має забезпечити найменший негативний вплив на довкілля [36, с. 24]:

1. Запобігання утворенню відходів – головний пріоритет, що передбачає зміну моделей виробництва і споживання.
2. Підготовка до повторного використання – ремонт, відновлення, повторне застосування матеріалів і речей.
3. Перероблення (рециклінг) – оброблення відходів для отримання вторинної сировини.
4. Інші види відновлення, зокрема енергетичне використання відходів.
5. Видалення (захоронення) – останній етап, до якого слід вдаватися лише за неможливості іншого способу [44, с. 27].

Основними принципами управління відходами є:

- Принцип “забруднювач платить”, згідно з яким витрати на ліквідацію наслідків забруднення несе суб'єкт, який його спричинив;
- Принцип розширеної відповідальності виробника, що передбачає залучення виробників до збору і переробки своєї продукції після закінчення терміну її використання;
- Принцип сталого розвитку, який орієнтує на баланс між економічними, соціальними та екологічними цілями;
- Принцип прозорості та залучення громадськості, який забезпечує участь мешканців громади у процесі прийняття екологічно важливих рішень.

Для розуміння процесів управління відходами необхідно чітко визначити ключові поняття.

– Відходи – будь-які речовини, матеріали або предмети, що утворилися в процесі діяльності людини, втратили свої первісні властивості або не підлягають подальшому використанню за призначенням.

– Побутові відходи – відходи, що утворюються у процесі життєдіяльності населення в житловому секторі, громадських і торговельних об'єктах.

– Виробничі відходи – залишки сировини або матеріалів, що утворюються в процесі виробництва.

– Сортування відходів – процес розділення відходів за видами матеріалів (пластик, скло, папір, органіка тощо) з метою подальшого їх перероблення [36, с. 25].

– Утилізація – використання відходів як вторинної сировини або джерела енергії.

– Знешкодження – дії, спрямовані на усунення небезпечних властивостей відходів.

– Рециклінг – технологічна переробка відходів у нові матеріали або вироби.

– Полігон відходів – спеціально обладнане місце для екологічно безпечного захоронення відходів [5, с. 70-71].

Територіальні громади виступають основними суб'єктами впровадження державної політики у сфері поводження з відходами на місцевому рівні. Вони відповідають за організацію системи збирання, транспортування, сортування та утилізації побутових відходів, а також за контроль за дотриманням екологічних норм на підпорядкованій території. Зокрема, органи місцевого самоврядування розробляють місцеві програми управління відходами, визначають операторів послуг з вивезення побутових відходів, забезпечують створення сміттесортувальних станцій, полігонів, компостувальних майданчиків тощо [44, с. 28].

Важливою умовою ефективності системи є участь громадян. Без зміни споживчої поведінки населення, запровадження роздільного збирання відходів та підвищення рівня екологічної культури будь-які технічні рішення будуть малоефективними. Саме тому успішні громади реалізують інформаційно-освітні кампанії, спрямовані на формування відповідального ставлення до сортування сміття та ощадливого використання ресурсів [5, с. 72].

Таблиця 1.1. Система управління відходами у територіальних громадах: структура, проблеми та напрями

Елемент системи управління відходами	Зміст / характеристика	Основні проблеми реалізації	Напрями вдосконалення
Нормативно-правова база	Закони України «Про управління відходами», «Про місцеве самоврядування в Україні», підзаконні акти, місцеві програми поводження з відходами.	Недостатня гармонізація з вимогами директив ЄС, застарілі норми місцевих правил.	Актуалізація місцевих програм, приведення у відповідність до Національного плану управління відходами.
Організаційна структура	Система органів місцевого самоврядування, підприємств і операторів з вивезення та переробки відходів.	Відсутність чіткої координації між суб'єктами, дублювання функцій.	Створення єдиного муніципального оператора або регіональних об'єднань для координації дій.
Інфраструктура управління відходами	Контейнери для роздільного збору, смітєві майданчики, сортувальні станції, полігони, підприємства переробки.	Недостатня кількість сучасних потужностей, зношеність обладнання.	Розвиток мережі сортувальних комплексів, компостувальних станцій, реконструкція полігонів.
Економічне забезпечення	Фінансування через місцеві бюджети, тарифи на вивезення відходів, екологічні податки, інвестиційні програми.	Нестача фінансів, низька інвестиційна привабливість сфери.	Впровадження державно-приватного партнерства, грантове фінансування, система депозитів за упаковку.
Інформаційно-освітня діяльність	Проведення екоосвітніх заходів, інформаційних кампаній серед населення.	Низький рівень екологічної свідомості громадян.	Постійна просвітницька робота, включення теми екології у шкільні програми, залучення ЗМІ.

Екологічний контроль	Моніторинг стану навколишнього середовища, перевірка об'єктів поводження з відходами.	Обмеженість інструментів контролю, слабка система обліку відходів.	Цифровізація процесів моніторингу, створення баз даних і геоінформаційних систем управління відходами.
Громадська участь	Участь населення у розробленні місцевих екологічних програм, громадські слухання, ініціативи з сортування.	Пасивність громади, відсутність механізмів мотивації.	Запровадження систем заохочення (знижки, бонуси), підтримка екологічних громадських проєктів.

Економічна складова управління відходами полягає у створенні ефективної системи фінансування та стимулювання підприємств і домогосподарств до скорочення обсягів утворення відходів. Механізми економічного регулювання включають екологічні податки, тарифи на захоронення, пільги для підприємств, що впроваджують технології вторинного використання матеріалів, а також систему депозитів і застав для пакування [44, с. 29].

З екологічної точки зору управління відходами має сприяти збереженню природних ресурсів, зниженню рівня забруднення повітря, води і ґрунтів, зменшенню обсягів викидів парникових газів. Сучасні тенденції вказують на перехід до циркулярної (замкненої) економіки, у якій відходи розглядаються не як сміття, а як ресурс, що може бути повторно залучений у виробничий цикл [36, с. 26].

Попри прогрес у законодавчому забезпеченні, система управління відходами в більшості українських територіальних громад залишається на початковому етапі розвитку. Основними проблемами є [5, с. 73]:

- недостатність фінансування та інвестицій;
- відсутність сучасних підприємств із перероблення відходів;
- застаріла інфраструктура полігонів;
- низький рівень екологічної свідомості населення;
- нерозвинена система роздільного збирання сміття.

Шляхи вдосконалення системи управління відходами передбачають:

- впровадження регіональних і місцевих планів управління відходами відповідно до вимог ЄС;
- створення інфраструктури роздільного збирання, перероблення та компостування;
- залучення приватних інвесторів до проєктів поводження з відходами;
- розширення екопросвітницької роботи серед населення;
- цифровізацію процесів моніторингу та обліку відходів [44, с. 30-31].

Отже, управління відходами у територіальних громадах є багатокомпонентною системою, що поєднує правові, економічні, технічні та соціальні аспекти. Її сутність полягає у створенні ефективного механізму зменшення обсягів утворення відходів, їх повторного використання та безпечного видалення [36, с. 27]. Реалізація сучасної політики у цій сфері вимагає системного підходу, взаємодії державних і місцевих органів влади, підприємств і громадян. Тільки за умови відповідального ставлення до навколишнього середовища та раціонального використання ресурсів можливо забезпечити екологічну безпеку, економічну ефективність і сталий розвиток територіальних громад України [5, с. 74].

1.2. Нормативно-правове забезпечення організації збору та утилізації побутових відходів в Україні

У сучасних умовах розвитку суспільства питання поводження з побутовими відходами набуває особливої актуальності, оскільки безпосередньо пов'язане з екологічною безпекою, раціональним використанням природних ресурсів і якістю життя населення. Зростання обсягів відходів, низький рівень їх перероблення, а також недосконалість системи збору та утилізації становлять одну з найгостріших екологічних проблем України. Тому формування ефективного нормативно-правового забезпечення у сфері поводження з побутовими відходами є необхідною передумовою для досягнення сталого розвитку держави та виконання міжнародних екологічних зобов'язань [47, с. 76].

Відходи є невід’ємним продуктом життєдіяльності людини, а ефективне управління ними вимагає чіткої правової регламентації на всіх етапах – від збирання, транспортування, сортування, перероблення до утилізації або екологічно безпечного захоронення. У цьому контексті нормативно-правове забезпечення виступає основою державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, визначаючи повноваження органів влади, права та обов’язки суб’єктів господарювання і громадян, вимоги до технічних процесів і контролю за їх дотриманням.

В Україні система правового регулювання поводження з побутовими відходами активно формується відповідно до європейських стандартів. Прийняття у 2022 році Закону України «Про управління відходами» [26] стало важливим кроком у напрямі реформування цієї сфери. Документ заклав основи переходу до ієрархії управління відходами, що передбачає пріоритет запобігання їх утворенню, підготовку до повторного використання, перероблення, відновлення та лише в останню чергу – захоронення. Разом з тим, для забезпечення практичного втілення цих принципів необхідна розгалужена система підзаконних актів, державних стандартів, місцевих програм і регламентів, що визначають механізми реалізації політики управління побутовими відходами [47, с. 77].

Нормативно-правова база у цій сфері охоплює низку законодавчих документів, серед яких – Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» зі змінами та доповненнями [№ 4017-IX від 10.10.2024](#), ЗУ «Про благоустрій населених пунктів» зі змінами та доповненнями [№ 4579-IX від 21.08.2025](#), «Про житлово-комунальні послуги» зі змінами та доповненнями [№ 2954-IX від 24.02.2023](#), «Про місцеве самоврядування в Україні» зі змінами та доповненнями [№ 4579-IX від 21.08.2025](#), а також Постанови Кабінету Міністрів, Національну стратегію управління відходами до 2030 року та регіональні програми. Саме завдяки цим нормативним актам визначаються правові засади функціонування суб’єктів у сфері збору, транспортування, сортування, утилізації

та знешкодження побутових відходів, а також механізми контролю і відповідальності за порушення вимог екологічного законодавства.

Важливим аспектом нормативно-правового забезпечення є його інституційна складова, яка передбачає розподіл повноважень між центральними органами виконавчої влади, місцевими органами самоврядування, підприємствами, операторами ринку відходів і громадянами. Такий підхід сприяє децентралізації управління, формуванню відповідальності на місцевому рівні, підвищенню ефективності системи збору та утилізації побутових відходів у територіальних громадах.

Ключовим завданням держави є створення умов, за яких правова база не лише формально визначатиме правила, а й забезпечуватиме їх реальну дієвість, сприяючи розвитку сучасної інфраструктури для збору, транспортування та перероблення сміття. Саме на нормативно-правовому рівні мають бути закріплені вимоги до запровадження роздільного збирання відходів, використання вторинної сировини, екологічної відповідальності виробників та стимулювання інновацій у сфері утилізації [47, с. 78].

Організація збору, транспортування, сортування, утилізації та захоронення побутових відходів в Україні базується на багаторівневій нормативно-правовій системі, яка включає закони, підзаконні акти, місцеві програми та правові механізми на рівні територіальних громад. Серед ключових нормативних актів відзначаємо:

– Закон України «Про управління відходами» від 20 червня 2022 р. № 2320-ІХ. Цей закон набрав чинності 9 липня 2023 р. і став базовим документом, що регулює управління відходами в сучасних умовах [26].

– Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 6 вересня 2005 р. № 2807-ІV (редакція станом на 30.08.2025 р.). У ньому визначено юридичну основу благоустрою територій, що включає й питання збору, утилізації та видалення відходів [27].

– Інші закони, зокрема Закон України «Про житлово-комунальні послуги», Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також

відповідні постанови та накази центральних органів виконавчої влади, які деталізують механізми надання послуг у сфері поводження з побутовими відходами [28].

Ця нормативно-правова база має за мету створення сприятливих умов для здійснення належного поводження з відходами, реалізації принципів сталого розвитку, впровадження практик кругової економіки та наближення українського законодавства до стандартів Європейського Союзу. Громади, юридичні та фізичні особи беруть участь у виконанні норм, закріплених законодавством, зокрема через місцеві рішення, програми та договори.

Основні положення Закону «Про управління відходами»

Закон № 2320-ІХ «Про управління відходами» встановлює правові, організаційні та економічні засади поводження з відходами, у тому числі побутовими. До ключових положень належать [26]:

- визначення основних термінів, наприклад «відходи», «утворення відходів», «збирання», «транспортування», «утилізація», «захоронення» тощо;
- закріплення пріоритетів (ієрархії) поводження з відходами: запобігання утворенню, підготовка до повторного використання, перероблення, відновлення ресурсів, лише потім – видалення (захоронення);
- встановлення обов'язків для органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів управління відходами – зокрема розроблення місцевих планів, затвердження програм, створення інфраструктури, проведення інформаційно-освітньої роботи;
- врегулювання правового статусу адміністратора послуги з управління побутовими відходами, вимог до створення муніципальної системи управління побутовими відходами;
- положення щодо відповідальності за порушення законодавства у сфері управління відходами, механізмів контролю та моніторингу;

– положення щодо наслідків воєнного стану: законом передбачено, що до сфери регулювання належать відходи, утворені внаслідок бойових дій, руйнувань, аварій [26].

Таким чином, цей закон формує основу правового регулювання системи поводження з відходами (включно з побутовими) на національному рівні.

Закон № 2807-IV «Про благоустрій населених пунктів» регулює аспекти утримання територій, наведення ладу, санітарного очищення, що безпосередньо пов'язано з організацією збору та утилізації побутових відходів. У законі передбачено [27]:

- обов'язковість благоустрою територій населених пунктів, що включає заходи з очищення, озеленення, утримання інженерної та побутової інфраструктури;
- фінансування робіт з благоустрою з відповідних бюджетів (місцевих, державного) та визначення ролей балансоутримувачів;
- обов'язки підприємств, установ, громадян виконувати рішення місцевих органів самоврядування стосовно благоустрою;
- механізми технічної документації благоустрою, що можуть охоплювати й питання утримання майданчиків для збору сміття, контейнерних майданчиків, чистоти прибудинкових територій тощо [27].

Отже, даний закон – проміжний правовий рівень, що забезпечує умови для реалізації норм поводження з відходами на рівні населених пунктів і територіальних громад.

Згідно із Законом «Про управління відходами», компетенція органів місцевого самоврядування і державних виконавчих органів у сфері поводження з відходами (включно з побутовими) чітко регламентована [26].

Серед основних повноважень місцевих рад:

- участь у розробці, затвердженні та реалізації місцевих і регіональних планів управління відходами;

- вирішення питань щодо розміщення на своїй території об'єктів оброблення відходів, створення пунктів роздільного збирання, встановлення тарифів чи взаємодії з адміністраторами послуг;

- організація муніципальних систем збору і перевезення побутових відходів, забезпечення інформування населення;

Державні органи – центральні (наприклад, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України) – формують державну політику, встановлюють стандарти, здійснюють моніторинг, створюють нормативні акти та контролюють виконання [26].

У зв'язку з цим територіальні громади (сільські, селищні, міські), відповідно до децентралізації, набувають великої відповідальності за забезпечення належної організації систем поводження з побутовими відходами.

Одним із ключових механізмів є встановлення адміністратора послуги з управління побутовими відходами, який на місцевому рівні відповідає за збір, перевезення, сортування, утилізацію чи видалення побутових відходів. Закон передбачає, що послуга з управління побутовими відходами є комунальною послугою, надання якої здійснюється згідно із законодавством про житлово-комунальні послуги. Підзаконні акти, наприклад накази Міністерства або постанови Кабінету Міністрів, уточнюють форму та зміст договорів, порядок визначення тарифів, механізми обліку, інформаційної бази користувачів. Таким чином, правове регулювання створює основу для функціонування конкретної системи надання послуг поводження з побутовими відходами на рівні громади та відображає європейські підходи (зокрема принцип «забруднювач платить», розширена відповідальність виробника) [47, с. 79].

Незважаючи на значні кроки в реформуванні законодавства у сфері поводження з відходами, на практиці реалізація нормативно-правового забезпечення залишається складною. Серед основних проблем можна виділити:

- нерівномірність розвитку інфраструктури збору, сортування та утилізації побутових відходів у різних регіонах;

- недостатня фінансова база для створення сучасних систем поводження з відходами на рівні громад;
- низький рівень екологічної свідомості населення, що впливає на ефективність впровадження правових норм;
- на практиці зустрічаються дублювання повноважень між органами місцевого самоврядування і державними адміністраціями у сфері поводження з відходами;
- потреба у подальшій деталізації правового регулювання щодо тарифоутворення, стимулювання переробки, введення фінансових гарантій, а також використання цифрових систем управління відходами.

Серед напрямів вдосконалення правового забезпечення варто виділити:

- удосконалення системи адміністрування послуги з побутовими відходами, включаючи впровадження цифрових реєстрів, моніторинг, облік;
- розвиток нормативної бази стимулювання вторинного використання ресурсів і перероблення відходів;
- підвищення ролі місцевого самоврядування у створенні інфраструктури та залученні приватного сектору;
- інтеграція європейських директив та стандартів, зокрема щодо сортування, перероблення, енергетичного використання відходів;
- збільшення інформованості громадян, запровадження механізмів відповідальності та заохочення за екологічну поведінку [47, с. 80-81].

Нормативно-правове забезпечення організації збору та утилізації побутових відходів в Україні становить фундаментальну частину системи управління відходами. Законодавча база, передусім Закон «Про управління відходами» та Закон «Про благоустрій населених пунктів», створюють правове підґрунтя для дій органів державної влади, місцевого самоврядування, громадян та суб'єктів господарювання. Водночас, ефективність реалізації залежить від розвитку інфраструктури, спроможності громад, належного фінансування та активної участі населення. Для забезпечення сталого розвитку громад та екологічної безпеки держави необхідним є подальше вдосконалення

нормативно-правової бази, підсилення механізмів контролю, стимулювання перероблення і зниження утворення відходів.

1.3. Зарубіжний досвід управління системами збору та переробки побутових відходів

Проблема ефективного управління побутовими відходами є однією з ключових у системі екологічної безпеки та сталого розвитку сучасного суспільства. Зростання обсягів відходів, викликане урбанізацією, підвищенням рівня споживання та розвитком промисловості, створює значне навантаження на природне середовище, інфраструктуру населених пунктів і ресурси місцевих громад. За таких умов питання організації систем збору, переробки та утилізації побутових відходів набуває стратегічного значення не лише для окремих держав, а й для всього світового співтовариства [56, с. 15].

Досвід зарубіжних країн є надзвичайно цінним для України, оскільки у більшості розвинених держав уже сформовано цілісні системи управління відходами, які ґрунтуються на принципах сталого розвитку, ресурсо-ефективності та циркулярної (кругової) економіки. Такі підходи дозволяють не лише мінімізувати негативний вплив відходів на довкілля, а й забезпечити повторне використання матеріалів і енергії, створюючи економічну вигоду та екологічний баланс.

У країнах Європейського Союзу, Японії, Південної Кореї, Канади та США сформовано ефективні правові, економічні та організаційні механізми управління відходами. Основу цих систем становить ієрархія поводження з відходами: запобігання утворенню, повторне використання, перероблення, енергетичне відновлення та, лише як останній етап, – захоронення. При цьому вагома роль належить розширеній відповідальності виробника, селективному збору відходів, розвитку інфраструктури сортування та глибокої переробки [42, с. 620].

Європейський досвід засвідчує, що результативне управління побутовими відходами неможливе без законодавчої чіткості, високого рівня екологічної культури населення та ефективного партнерства між органами влади, бізнесом і громадськістю. Так, у Німеччині, Швеції та Данії переробляється понад 90 % побутових відходів, а полігони захоронення використовуються лише для невеликої частки залишкових матеріалів. У Японії та Південній Кореї діють високотехнологічні комплекси термічної обробки з рекуперацією енергії, а громадяни суворо дотримуються системи роздільного збору.

Порівняння української моделі управління побутовими відходами із зарубіжними дозволяє виявити суттєві відмінності у законодавчих підходах, структурі управління, рівні технічного оснащення та культурі поводження з відходами. Водночас аналіз зарубіжного досвіду відкриває перспективи адаптації найкращих практик до умов України, зокрема впровадження механізмів розширеної відповідальності виробника, економічного стимулювання переробки, екологічного оподаткування, створення муніципальних і приватних систем роздільного збору, використання цифрових технологій обліку відходів [56, с. 16].

Дослідження міжнародної практики показують, що існує низка ключових підходів, які суттєво впливають на ефективність систем поводження з побутовими відходами:

- впровадження принципу «забруднювач платить» (polluter-pays), що стимулює зменшення утворення відходів та підвищення їхньої переробки; е
- застосування ієрархії поводження з відходами (запобігання → підготовка до повторного використання → переробка → відновлення → захоронення) як стратегічної бази;
- активна участь населення: інформування, просвітництво, вмотивоване сортування, впровадження тарифів чи зборів залежно від обсягу чи ваги відходів;
- технологічне оснащення, інновації, логістика: наприклад, системи сортування, рециклінг, енерговідновлення, «pay-as-you-throw» (PAYT) моделі;

– правове та організаційне забезпечення: чітке регулювання, відповідальність, стимулювання, включення виробників до системи переробки [42, с. 622-623].

Отже, успішні моделі містять інтеграцію правового, економічного, технічного, соціального компонентів.

Таблиця 1.2. Порівняльний аналіз практик розвинених країн

Країна	Ключова практика	Результати / показники	Особливості для запозичення
Німеччина	Система депозитів на пластикові та скляні пляшки (Pfand)	Рівень повернення пляшок > 90 %	Можливе введення депозитної системи в Україні
Південна Корея	РАУТ-система (оплата за небезпечні/неперероблені відходи) + роздільний збір харчових відходів	Значне зниження обсягу на полігонах	Треба врахувати структуру тарифів та інфраструктуру
Японія (Камікацу)	Сортування до 45 категорій побутового сміття; мета «нулевого відходу»	Понад 80 % відходів переробляється <u>I</u>	Високі вимоги до громадської участі та системи збору
Швеція	Конверсія побутових відходів у енергію (технологія спалювання з рекуперацією)	Менше 1 % відходів на звалищах	Потребує значних інвестицій і технічної бази
Швейцарія	Система платних смітєвих пакетів + високий рівень сортування	Один із найвищих рівнів рециклінгу у світі	Підходить для впровадження через систему стимулів і штрафів

Таблиця 1.3. Ключові інструменти та компоненти систем поводження з побутовими відходами

Компонент системи	Сутність	Приклади із зарубіжної практики	Відповідність для адаптації в Україні
Тарифно-економічні механізми (наприклад, РАУТ, депозит)	Стимулювання зменшення утворення відходів та підвищення сортування	РАУТ у Кореї, депозит у Німеччині	Вимагає законодавчої та інфраструктурної бази
Технології збору, сортування, переробки	Інноваційні системи – роздільний збір, компостування, енерговідновлення	Камікацу (Японія): 45 категорій, Швеція: енерговідновлення	Потребує підготовки муніципального сектору і інвестування
Участь населення та просвітницька робота	Формування екологічної культури, зміна поведінки	Програми у США, ЄС, Японії	Необхідні системні кампанії, залучення шкіл і ЗМІ

Правове регулювання та відповідальність	Чітка нормативна база, контроль, стимулювання	Директиви ЄС, національні закони	Потребує гармонізації з міжнародними нормами та адаптації до національних умов
Інфраструктура та логістика	Наявність майданчиків для сортування, транспорт, полігони/об'єкти переробки	Структура європейських систем	Необхідні значні капіталовкладення і координація на місцях

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє виділити низку напрямів, які можуть бути релевантними для України та адаптовані до умов українських територіальних громад [42, с. 624]:

- Впровадження систем стимулювання (депозит, РАУТ) з урахуванням фінансових можливостей населення та громади.
- Розвиток інфраструктури сортування, переробки та енерговідновлення з відходів, з урахуванням економіки масштабу та місцевих ресурсів.
- Посилення участі громадян та просвітницької роботи: залучення населення до сортування, утилізації, формування екологічної культури [42, с. 624].
- Адаптація правової бази і регулювання, включаючи відповідальність виробників, стимулювання повторного використання, забезпечення моніторингу та обліку.
- Забезпечення фінансування та інвестицій: державні програми, міжнародні гранти, державно-приватне партнерство.
- Локалізація рішень відповідно до особливостей громади (населеність, інфраструктура, економічний потенціал) – з урахуванням рекомендацій міжнародних організацій [56, с. 17].

Проблеми та обмеження при перенесенні досвіду. Попри значні переваги, імплементація зарубіжних моделей може стикатися з низкою обмежень [56, с. 18]:

- Різниця в економічному рівні, ресурсах, інфраструктурі між країнами-донорами та Україною.

- Поведінкові бар'єри в населення: низька екологічна свідомість, недостатня мотивація до сортування.
- Правове та інституційне середовище може не відповідати вимогам моделей інших країн.
- Високі капіталовкладення та необхідність тривалого впровадження й окупності.
- Необхідність адаптації технологій до місцевих умов, особливо в сільській місцевості чи малих громадах.

Тому адаптація має бути гнучкою, поетапною, з урахуванням локальних особливостей [42, с. 624].

Зарубіжний досвід управління системами збору та переробки побутових відходів демонструє широкий спектр успішних практик, які можуть слугувати орієнтирами для України. Водночас, ефективність системи вимагає комплексного підходу – правового, економічного, соціального й технологічного. Адаптація міжнародних моделей до українських умов потребує врахування місцевих особливостей, фінансових можливостей громад, а також системної роботи з населенням. Стратегічна мета – побудова сталої, ресурсоефективної моделі поводження з побутовими відходами на рівні територіальних громад, яка сприятиме екологічній безпеці й сталому розвитку [56, с. 18-19].

Висновки до розділу 1

У підрозділі 1.1. було встановлено, що управління відходами є комплексною системою заходів, яка включає планування, організацію, контроль та стимулювання процесів збору, сортування, переробки та утилізації побутових відходів. Було визначено основні категорії та поняття: відходи, утилізація, переробка, ресурсоефективність, ієрархія поводження з відходами, циркулярна економіка. Акцентовано увагу на значенні системного підходу та інтеграції соціальних, економічних, правових і технологічних аспектів у діяльність комунальних підприємств.

У підрозділі 1.2. було детально проаналізовано сучасну законодавчу базу, що регулює сферу поводження з відходами. Зокрема, увагу було зосереджено на основних нормативних актах станом на 2025 рік: Закон України «Про відходи», Закон України «Про житлово-комунальні послуги», Закон України «Про місцеве самоврядування», Державні будівельні норми та нормативи у сфері поводження з відходами. Було підкреслено, що ефективність діяльності комунальних підприємств значною мірою залежить від чіткого правового регулювання, визначення повноважень органів влади, встановлення економічних стимулів та механізмів контролю за утилізацією відходів.

Підрозділ 1.3. продемонстрував ефективні практики провідних країн світу, таких як Німеччина, Швеція, Японія, Південна Корея та Швейцарія. Було виділено ключові механізми управління: системи депозитів та оплати за обсяг відходів (РАУТ), широке застосування технологій роздільного збору, переробки та енерговідновлення, активна участь населення та просвітницькі програми, а також інтеграція економічних та правових стимулів. Аналіз таблиць порівняльного характеру дозволив виявити ефективні моделі, які можуть бути адаптовані в Україні з урахуванням фінансових, соціальних та інфраструктурних особливостей територіальних громад.

Системний аналіз трьох підрозділів дозволяє зробити наступні узагальнені висновки:

Управління побутовими відходами є багаторівневою системою, яка вимагає інтеграції правових, економічних, соціальних та технологічних компонентів. Законодавче та нормативне забезпечення є критично важливим фактором ефективного функціонування комунальних підприємств і потребує постійного вдосконалення та адаптації до сучасних міжнародних стандартів. Зарубіжний досвід демонструє, що успішне управління відходами базується на поєднанні технологічних інновацій, економічних стимулів і високої екологічної культури населення.

Адаптація міжнародних практик до українських умов потребує поетапного впровадження, врахування локальних особливостей громад та залучення

громадськості. Впровадження ефективної системи управління побутовими відходами сприятиме зменшенню негативного впливу на довкілля, підвищенню економічної ефективності комунальних підприємств і поліпшенню якості життя населення.

Таким чином, розділ 1 сформував теоретико-методологічну базу для подальшого аналізу практичних аспектів організації роботи комунальних підприємств у сфері поводження з побутовими відходами, а також визначення оптимальних шляхів вдосконалення системи управління відходами в Україні на основі кращих світових практик.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ДІЯЛЬНОСТІ КП «ГРОМАДА» БОЯРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ У СФЕРІ ЗБОРУ ТА УТИЛІЗАЦІЇ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

2.1. Загальна характеристика територіальної громади та комунального підприємства «Громада»

Боярська міська територіальна громада розташована у Фастівському районі Київської області. Площа громади становить близько 208 км², населення – приблизно 53 620 осіб. Територіальна громада включає місто Боярка та прилеглі села, зокрема Тарасівка, Княжичі та Нове. Соціально-економічний профіль громади характеризується такими ознаками: наявність житлового фонду середньої щільності, розвиненої комунальної інфраструктури, транспортного сполучення з Києвом та сусідніми населеними пунктами. Основні проблеми, які стосуються сфери поводження з відходами, включають розосередженість населених пунктів, недостатню кількість майданчиків для роздільного збору відходів, а також потребу в модернізації комунальної техніки. Стратегічні документи громади на 2025 рік визначають сферу поводження з відходами як пріоритетний напрямок розвитку: встановлення сміттєвих майданчиків, ліквідація несанкціонованих звалищ, створення системи роздільного збору та передача відходів на утилізацію чи переробку [7].

Таблиця 2.1. Загальна характеристика Боярської міської територіальної громади [7].

Показник	Значення	Примітки
Повна назва громади	Боярська міська територіальна громада	—
Дата створення громади	12 червня 2020 року	—
Адміністративний центр	м. Боярка	—
Орган місцевої влади	Боярська міська рада	—
Голова громади	Зарубін Олександр Олександрович	—
Загальна площа громади	208,15 км ²	—
Загальна кількість населення	53 161 осіб	Чоловіки – 23 922; Жінки – 29 231

Наявність багатоквартирних будинків	м. Боярка – 6 950; с. Тарасівка – 20; інші населені пункти – відсутні	Деякі будинки на самообслуговуванні або під управлінням КП «БГВУЖКГ»
Перелік населених пунктів та кількість населення	м. Боярка – 34 394; с. Тарасівка – 8 733; с. Нове – 663; с. Забір'я – 3 025; с. Малютянка – 2 137; с. Княжичі – 1 608; с. Жорнівка – 997; с. Новосілки – 680; с. Перевіз – 269; с. Іванків – 549; с. Дзвінкове – 106	Дані Головного управління статистики Київської області станом на 01.2025
Кількість родин (дворів)	м. Боярка – 6 950; с. Тарасівка – 4 272; с. Нове – 564; с. Забір'я – 965; с. Малютянка – 1 115; с. Княжичі – 757; с. Жорнівка – 416; с. Новосілки – 859; с. Перевіз – 130; с. Іванків – 163; с. Дзвінкове – 464	—
Централізоване теплопостачання	м. Боярка, с. Тарасівка, с. Забір'я	Частково перейшли на індивідуальне опалення
Індивідуальне опалення	с. Княжичі та приватний сектор інших населених пунктів	Газове опалення у Княжичах
Централізоване водопостачання	м. Боярка – 162,4 км мереж; с. Тарасівка – 18,64 км; с. Забір'я – 15,05 км; с. Княжичі – 5,05 км; с. Новосілки – 7,0 км	Інші села використовують свердловини та колодязі
Джерела питної води	Централізоване водопостачання, артезіанські свердловини – 68 шт.	—
Вивезення побутових відходів	КП «Громада»	Вивіз на полігон ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці, Київська обл.
Пошкодження від війни	2 приватні садибні будинки, 3 мости через р. Ірпінь	Мости на утриманні Департаменту регіонального розвитку КОДА
Відділення банків	4 відділення у м. Боярка	—
Продуктові ринки	5 ринків	м. Боярка та с. Тарасівка

Таблиця 2.2. Населення Боярської міської територіальної громади [7].

№	Населений пункт	Площа, км ²	Кількість населення	Чоловіки	Жінки	Кількість родин
1	м. Боярка	14,74	34 394	15 312	19 082	6 950
2	с. Забір'я	5,35	3 025	1 472	1 553	965
3	с. Княжичі	2,51	1 608	776	832	757
4	с. Жорнівка	1,74	997	461	536	416
5	с. Малютянка	4,20	2 137	1 033	1 104	1 115
6	с. Іванків	0,269	549	248	301	163
7	с. Тарасівка	8,89	8 733	3 928	4 805	4 272
8	с. Нове	4,15	663	199	464	564
9	с. Новосілки	4,702	680	317	363	859

10	с. Дзвінкове	5,89	106	58	48	464
11	с. Перевіз	4,234	269	118	151	130
Всього	—	56,606	53 161	23 922	29 239	16 665
% від заг. Чис.	—	—	100%	45%	55%	—

Боярська ТГ має достатній адміністративний та соціально-економічний потенціал для організації системи поводження з побутовими відходами: існує адміністративна структура, бюджет громади, транспортна та комунальна інфраструктура [7].

Таблиця 2.3. Зайнятість населення та економічні показники Боярської міської територіальної громади [7].

Показник	2021 рік	2022 рік	Примітки
Трудова міграція	Виїхали/переїхали – немає інформації	Виїхали/переїхали – немає інформації	Інформація відсутня
Загальна кількість працевлаштованих (ж/ч)	–	–	Зареєстровано 3 242 юридичних особи та 3 971 фізичних осіб, без даних про кількість працівників
Загальна кількість безробітних (ж/ч)	–	264 / 182	В тому числі внутрішньо переміщені особи (ВПО) – 22/9
Економічно неактивні (не працюють і не зареєстровані у центрі зайнятості)	–	Діти 15–18 років – 1 425 Пенсіонери – 15 020 Люди з інвалідністю – 2 635 Особи по догляду за хворими – 11 (серед ВПО – 2)	Особи віком 15–70 років
Середня заробітна плата (грн)	—	За даними Фастівської філії КОЦЗ – 9 500 За КНП БМР – 10 372 За КП БМР – 14 856,20 За бюджетними установами, фінансованими з бюджету БМТГ – 11 483,76	Дані наведені без розподілу за статтю

Основні проблеми громади пов'язані з розосередженістю населених пунктів, недостатньою кількістю майданчиків для збору відходів, відсутністю повноцінної системи роздільного збору та переробки, а також з обмеженими

фінансовими ресурсами для модернізації техніки та інфраструктури. Стратегічні документи громади визначають поводження з відходами як пріоритетний напрямок, що створює базу для системних реформ та розвитку інфраструктури [7].

Комунальне підприємство «Громада» Боярської міської ради є структурним підрозділом місцевого самоврядування, яке здійснює діяльність у сфері збору та утилізації побутових відходів, а також надання комплексних житлово-комунальних та адміністративних послуг [32].

Повна назва: Комунальне підприємство «Громада» Боярської міської ради.
Адреса: 08161, Україна, с. Тарасівка, Фастівський р-н, Київська обл., вул. Шкільна, 1, кв. 49. Дата заснування: 02.07.2009. Код ЄДРПОУ: 36577564.
Статутний капітал: 7 124 000 ₴. Директор: Тищенко Віктор Вікторович. Власник: Боярська міська рада [32].

Основний вид діяльності: 38.11 – Збирання безпечних відходів

Інші види діяльності: Електромонтажні роботи, монтаж водопровідних мереж та систем опалення, будівельно-монтажні роботи, комплексне обслуговування об'єктів, надання в оренду нерухомого майна, ремонт електричного устаткування, будівництво доріг та житлових будівель, транспортні послуги, послуги з організації поховань, прокат побутових виробів, прання та хімічне чищення, перукарські та косметичні послуги, діяльність із забезпечення фізичного комфорту та інші допоміжні послуги.

КП «Громада» надає комплекс послуг у сфері поводження з побутовими відходами:

1. Систематичний збір і транспортування твердих побутових відходів із території громади.
2. Вивезення великогабаритних та ремонтних відходів за запитом мешканців.
3. Ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ і підтримка санітарного стану територій громади.
4. Облаштування та обслуговування сміттєвих майданчиків, впровадження роздільного збору відходів.

5. Надання допоміжних послуг з благоустрою територій та комунальної інфраструктури.

Таким чином, КП «Громада» є основним виконавцем комунальних послуг у сфері поводження з відходами та забезпечує базовий рівень екологічної безпеки і санітарного стану громади. КП «Громада» виконує ключову функцію в системі збору та утилізації побутових відходів, яка полягає в:

- Забезпеченні регулярного вивезення відходів, що підтримує санітарний стан населених пунктів.
- Організації роботи сміттєвих майданчиків та запровадженні роздільного збору відходів.
- Зменшенні кількості несанкціонованих звалищ, що позитивно впливає на екологічну ситуацію в громадах.
- Забезпеченні впровадження політики сталого розвитку та екологічної безпеки громади.

Водночас діяльність підприємства обмежена фінансовими ресурсами, потребою в модернізації техніки, недостатньою кількістю майданчиків для роздільного збору та відпрацюванням тарифної політики для мешканців громади [32].

Територіальна громада та комунальне підприємство «Громада» утворюють інтегровану систему поводження з побутовими відходами, де громада визначає політику та фінансування, а підприємство реалізує послуги на практиці. Незважаючи на наявні проблеми та обмеження, існують значні можливості для розвитку: впровадження роздільного збору, модернізація техніки, застосування міжнародного досвіду, залучення інвестицій і грантів, підвищення екологічної свідомості населення. Комплексна оцінка діяльності підприємства та громади дозволяє визначити напрямки вдосконалення системи поводження з відходами, що є необхідною умовою підвищення екологічної безпеки, санітарного стану території та якості життя населення.

2.2. Організація роботи підприємства щодо збору, перевезення та утилізації відходів

Комунальне підприємство «Громада» Боярської міської ради є головним оператором з організації збору, перевезення та утилізації побутових відходів на території Боярської міської територіальної громади. Підприємство функціонує з 2009 року та надає широкий спектр послуг у сфері комунального обслуговування. Основною діяльністю КП «Громада» є збір безпечних відходів (код КВЕД 38.11), що передбачає регулярне прибирання населених пунктів, перевезення ТПВ та їхнє подальше утилізаційне чи переробне використання [33].

Основні завдання підприємства у сфері поводження з побутовими відходами включають:

1. Збір побутових відходів із житлових масивів, багатоквартирних будинків, приватного сектору та організацій.
2. Перевезення зібраних відходів на спеціалізовані полігони та сортувальні комплекси із дотриманням правил санітарії та екологічних норм.
3. Утилізація та переробка відходів, включаючи сортування, передавання вторинної сировини підприємствам-переробникам, захоронення залишків на ліцензованих полігонах.
4. Контроль та моніторинг обсягів утворення ТПВ та ефективності роботи системи збору.
5. Підвищення екологічної культури населення, проведення інформаційних кампаній щодо сортування сміття та зменшення обсягів відходів.

Підприємство діє на підставі статуту, затвердженого Боярською міською радою, та контрактів із населенням і юридичними особами. Функції управління підприємством здійснює директор КП «Громада», наразі – Тищенко Віктор Вікторович.

Для ефективного функціонування КП «Громада» організаційна структура передбачає декілька підрозділів [33]:

1. Відділ збору та перевезення ТПВ – здійснює координацію маршрутів вивезення сміття та контроль за дотриманням графіків.

2. Відділ утилізації та переробки відходів – відповідає за сортування, облік та передачу вторинної сировини.

3. Логістичний сектор – планує маршрути руху транспорту та забезпечує його технічний стан.

4. Адміністративний та фінансовий відділи – займаються документальним супроводом діяльності, укладанням договорів, веденням обліку доходів і витрат.

5. Відділ контролю та екології – слідкує за дотриманням екологічних норм, оформлює звітність щодо утилізації та захоронення відходів.

Кадровий склад включає водіїв смітєвозів, робітників з прибирання, операторів сортувальних ліній та адміністративний персонал. Загальна чисельність працівників підприємства дозволяє обслуговувати всі населені пункти громади, включно з містом Боярка та 10 сільськими населеними пунктами [33].

Перевезення ТПВ здійснюється спеціалізованим транспортом (смітєвозами з герметичними кузовами), що забезпечує санітарну безпеку та запобігає розповсюдженню запаху. Ключові елементи логістики:

– Визначення маршрутів з урахуванням щільності населення та обсягів відходів.

– Оптимізація графіків вивозу для зменшення витрат палива та часу на перевезення.

– Використання GPS-навігації для контролю руху техніки.

– Планування перевезень на ліцензовані полігони та сортувальні станції, зокрема ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці, Київська область.

Таблиця 2.4. Організація збору, перевезення та утилізації побутових відходів у Боярській міській територіальній громаді

[33].

№	Населений пункт	Площа, км ²	Населення, осіб	Кількість родин	Кількість багатоквартирних будинків	Кількість контейнерів для ТПВ	Частота вивозу ТПВ (раз/тиждень)	Обсяги зібраних відходів, м ³ /тиждень	Основні маршрути сміттєвозів	Полігон/сортувальна станція
1	м. Боярка	14,74	34 394	6 950	110 (під управлінням КП)	250	3–5	1 200	Центральні вулиці, житлові масиви	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці
2	с. Тарасівка	8,89	8 733	4 272	20	60	2–3	350	Центральна вулиця, житлові мікрорайони	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці
3	с. Забір'я	5,35	3 025	965	0	25	1–2	120	Село вулиці, приватний сектор	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці
4	с. Княжичі	2,51	1 608	757	0	20	1	80	Основні вулиці	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці
5	с. Жорнівка	1,74	997	416	0	15	1	50	Центральні вулиці	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці
6	с. Малютянка	4,20	2 137	1 115	0	20	1–2	90	Вулиці села	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці
7	с. Іванків	0,269	549	163	0	10	1	30	Основні вулиці	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці
8	с. Нове	4,15	663	564	0	10	1	25	Село вулиці	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці

9	с. Новосілки	4,702	680	859	0	10	1	25	Село вулиці	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці
10	с. Дзвінкове	5,89	106	464	0	5	1	5	Село вулиці	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці
11	с. Перевіз	4,234	269	130	0	5	1	10	Село вулиці	ТОВ «Ековтор транс», с. Підгірці
Всього	-	56,79	53 161	16 665	130	425	-	2 005	-	-

Примітки:

- Кількість контейнерів для ТПВ визначена з урахуванням чисельності населення та густоти забудови.
- Частота вивозу ТПВ встановлена відповідно до обсягів утворення відходів і санітарних норм.
- Обсяги зібраних відходів розраховані на підставі середньостатистичних норм утворення побутових відходів ($\approx 7-8$ кг на особу на день) та чисельності населення.
- Основні маршрути смітєвезів охоплюють усі вулиці населених пунктів із можливістю централізованого збору на контейнерних майданчиках.
- Полігон/сортувальна станція – кінцева точка вивезення відходів; КП «Громада» співпрацює з ліцензованим оператором ТОВ «Ековтор транс».

Для забезпечення ефективної роботи КП «Громада» здійснюється постійний контроль за:

- Дотриманням графіків збору та перевезення ТПВ.
- Використанням транспортних засобів та обладнання.
- Обсягами утилізації та передачі вторинної сировини.
- Виконанням договорів з населенням і юридичними особами.
- Веденням статистичної та екологічної звітності.

Відповідальність за контроль несе відділ контролю та екології, що забезпечує відповідність діяльності підприємства законодавчим нормам та стандартам.

Організація роботи підприємства є комплексною та охоплює всі ключові етапи поводження з побутовими відходами: збір, перевезення, утилізацію та переробку. Переваги організації роботи [33]:

Наявність чітко структурованої організаційної схеми та спеціалізованих підрозділів. Використання сучасного транспорту та обладнання для збору та перевезення ТПВ. Впровадження контролю та моніторингу обсягів відходів. Спрямованість на переробку та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище. Система збору, перевезення та утилізації побутових відходів КП «Громада» дозволяє ефективно обслуговувати всю Боярську громаду та створює передумови для подальшого розвитку екологічно чистих технологій поводження з ТПВ.

2.3. Аналіз фінансово-економічних показників діяльності КП «Громада»

Основною метою діяльності КП «Громада» є створення ефективної системи поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) відповідно до сучасних екологічних вимог і стандартів санітарної безпеки. Підприємство діє на підставі статуту, затвердженого Боярською міською радою, та фінансується з власних доходів, а також з місцевого бюджету у формі трансфертів.

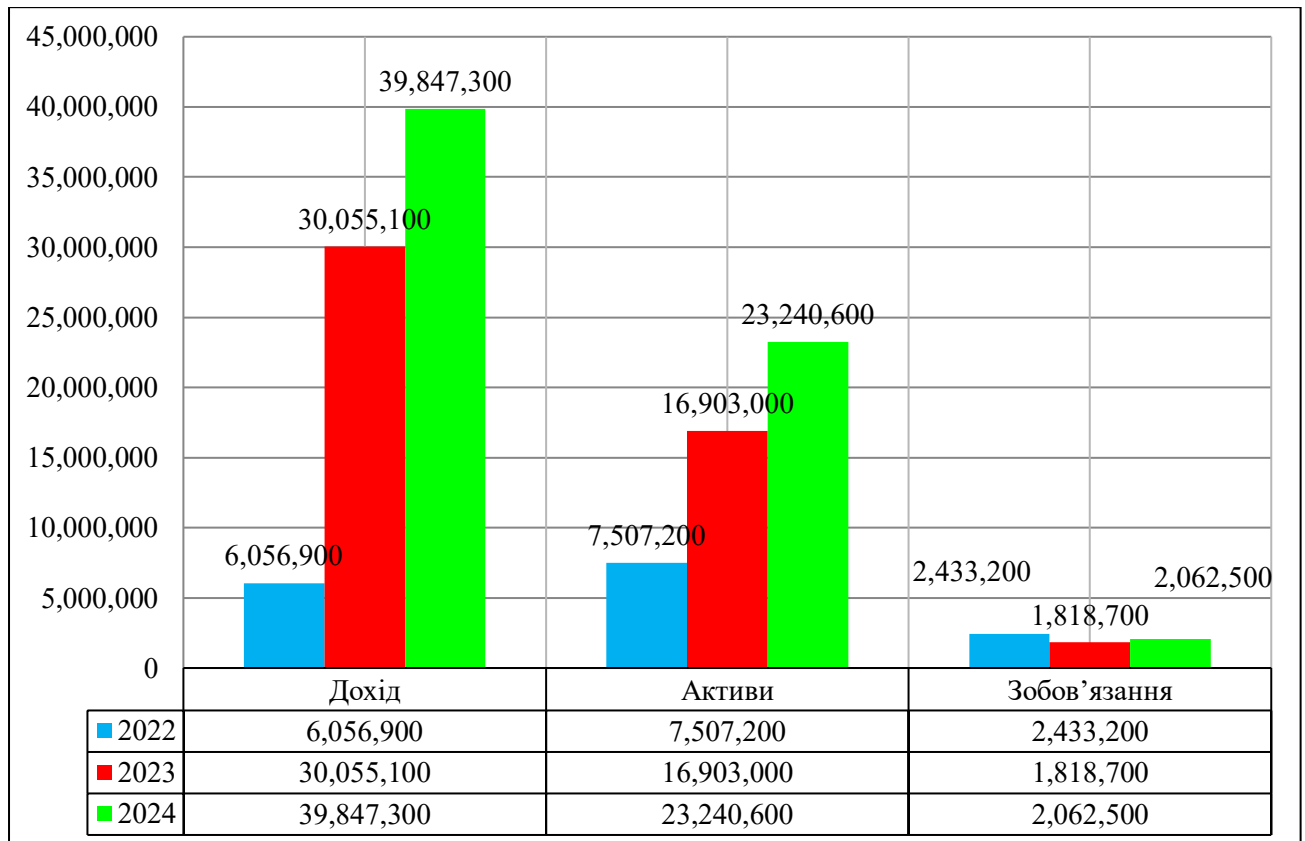
Для оцінки ефективності роботи підприємства проаналізуємо основні фінансово-економічні показники за 2022-2024 роки (табл. 2.5).

Таблиця 2.5. Динаміка основних фінансових показників КП «Громада»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Абсолютне відхилення 2024/2022, ₴	Темп зростання, %
Дохід, ₴	6 056 900	30 055 100	39 847 300	+33 790 400	657,9
Чистий прибуток, ₴	209 300	1 811 700	4 077 000	+3 867 700	1 848,7
Активи, ₴	7 507 200	16 903 000	23 240 600	+15 733 400	309,6
Зобов'язання, ₴	2 433 200	1 818 700	2 062 500	-370 700	84,8
Кількість працівників, осіб	–	43	49	–	–

Примітка* Джерело розроблено на основі фінансової звітності підприємства КП «Громада» за 2022-2024 рр.

Протягом 2022–2024 рр. дохід підприємства зріс у 6,6 разів, що свідчить про значне розширення обсягів господарської діяльності, зокрема у сфері збору та перевезення ТПВ.

Чистий прибуток збільшився майже у 19 разів, що вказує на підвищення рентабельності, ефективніше використання ресурсів і контроль витрат. Активи підприємства також демонструють стабільну позитивну динаміку (+309,6%), що

може бути наслідком інвестицій у транспортну техніку, обладнання для сортування відходів та розвиток матеріальної бази. Незначне коливання зобов'язань (зменшення на 15%) свідчить про посилення фінансової стабільності та зниження боргового навантаження. Кількість працівників зросла з 43 до 49 осіб, що підтверджує поступове розширення виробничої діяльності.

Для оцінки ефективності використання бюджетних коштів проаналізуємо публічні фінанси підприємства у 2025 році (табл. 2.6) [32].

Таблиця 2.6. Використання бюджетних коштів КП «Громада» у 2025 році

Стаття витрат	Сума, ₴	Частка у загальному бюджеті, %
Поточні трансферти	5 275 753	58,6
Обслуговування та ремонт	3 520 662	39,1
Військовий збір	213 336	2,4
Разом використано	9 009 751	100,0

Примітка* Джерело розроблено на основі фінансової звітності підприємства КП «Громада» за 2022-2024 рр.

Основну частку використаного бюджету займають поточні трансферти (58,6%), які спрямовуються на оплату комунальних послуг, паливо, заробітну плату та інші операційні витрати. Витрати на обслуговування та ремонт (39,1%) свідчать про значні капіталовкладення у підтримання автопарку та інфраструктури. Незначна, але стабільна частка військового збору (2,4%) вказує на дотримання вимог чинного законодавства в умовах воєнного стану.

Для більш глибокої оцінки фінансового стану розрахуємо базові коефіцієнти фінансової стійкості (табл. 2.7). [32].

Таблиця 2.7. Ключові фінансові коефіцієнти КП «Громада»

Показник	Формула розрахунку	2022	2023	2024
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Активи	0,68	0,89	0,91
Коефіцієнт заборгованості	Зобов'язання / Активи	0,32	0,11	0,09
Рентабельність активів (ROA), %	Прибуток / Активи ×100	2,8	10,7	17,5
Рентабельність доходів (ROS), %	Прибуток / Дохід ×100	3,5	6,0	10,2

Примітка* Джерело розроблено на основі фінансової звітності підприємства КП «Громада» за 2022-2024 рр.

Підприємство має високий рівень фінансової незалежності (коэф. автономії > 0,9), що свідчить про стійке становище. Зменшення коефіцієнта заборгованості до 0,09 вказує на низький рівень кредитного навантаження.

Зростання рентабельності активів і доходів демонструє ефективне використання майна та оптимізацію витрат.

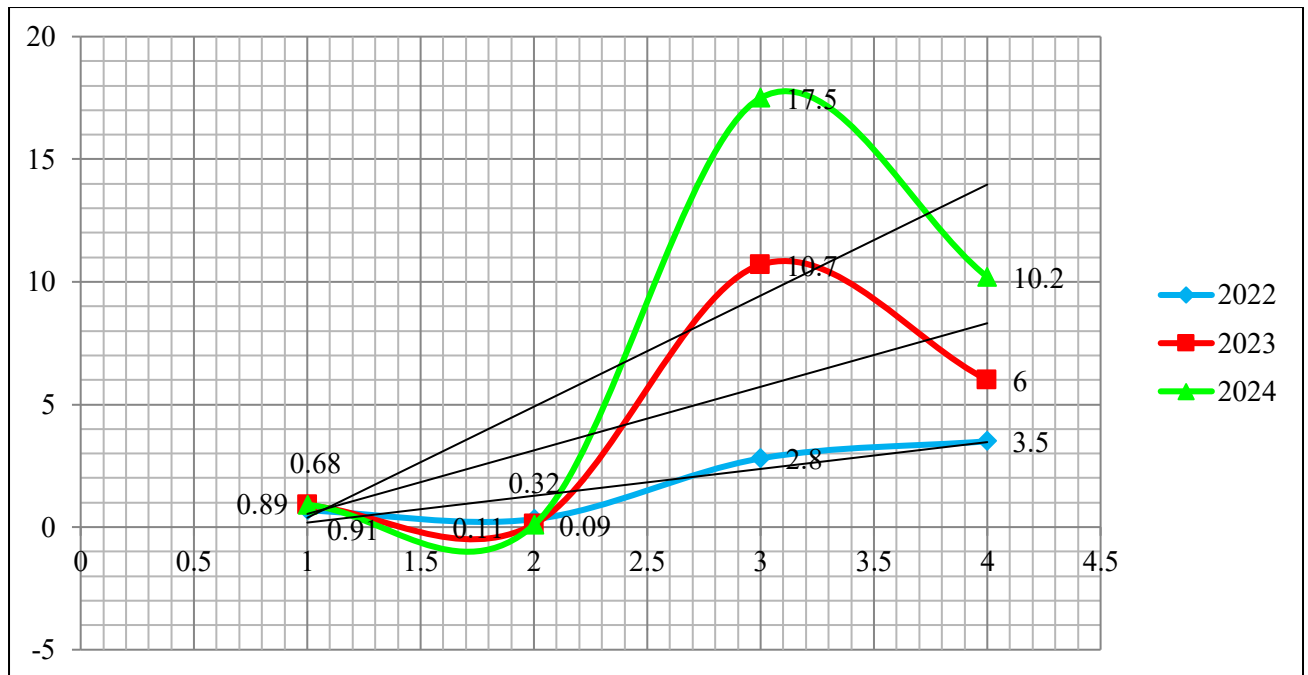

Рис.2.1. Ключові фінансові коефіцієнти КП «Громада» [32].

Отримані результати свідчать про динамічний розвиток КП «Громада» за останні роки. Основні тенденції такі:

Суттєве зростання доходів і прибутку, що характеризує підприємство як фінансово ефективне та стабільне. Підвищення рівня рентабельності свідчить про зниження собівартості послуг і ефективне управління ресурсами. Зміцнення фінансової стійкості через скорочення боргового навантаження та збільшення власного капіталу. Покращення організаційної структури та збільшення чисельності персоналу дозволяє підвищити якість надання комунальних послуг. Підтримка з місцевого бюджету у формі трансфертів забезпечує стабільність діяльності навіть в умовах воєнного стану [32].

Проведений аналіз фінансово-економічних показників діяльності КП «Громада» показав, що підприємство має високий рівень ефективності, стійку позитивну динаміку розвитку та демонструє здатність до самофінансування. Збільшення доходів, активів та власного капіталу свідчить про зміцнення економічної бази підприємства, а ріст прибутку – про зростання

конкурентоспроможності в сфері комунальних послуг. Подальший розвиток КП «Громада» пов'язаний із впровадженням сучасних технологій утилізації відходів, оновленням техніки, екологізацією процесів та підвищенням культури сортування серед населення.

2.4. Виявлення основних проблем у сфері планування та управління поведінням з відходами

Поведіння з побутовими відходами є однією з найважливіших складових системи комунального господарства, що безпосередньо впливає на стан довкілля, санітарну безпеку населення та якість життя мешканців громади. У діяльності КП «Громада» основна увага зосереджена на зборі, транспортуванні, утилізації та переробці відходів, однак ефективність цих процесів значною мірою залежить від належного планування, координації та забезпечення ресурсами [34].

Починаючи з 2022 року, в Україні діють умови воєнного стану, які суттєво ускладнили роботу комунальних підприємств, зокрема у сфері екологічного менеджменту. Війна призвела до порушення логістичних ланцюгів, дефіциту паливно-мастильних матеріалів, зростання цін на енергоносії та витратних матеріалів, а також до зміни пріоритетів місцевих бюджетів, коли частина фінансування спрямовується на оборонні потреби. У результаті КП «Громада», як і багато інших підприємств житлово-комунального сектору, зіштовхується із низкою системних проблем, що впливають на якість послуг і стабільність функціонування [34]

1. Основні проблеми у сфері планування діяльності

– Недостатнє стратегічне планування розвитку системи управління відходами. Підприємство функціонує переважно у режимі поточного реагування на потреби населення, без формування довгострокової програми модернізації інфраструктури. Відсутність затвердженої «Стратегії поведіння з ТПВ

громади до 2030 року» ускладнює прогнозування потреб у техніці, персоналі та фінансах.

– Невизначеність нормативних показників накопичення відходів у період воєнного стану. Через міграцію населення, евакуацію та часткове зниження промислової активності виникла проблема точного обліку обсягів відходів. Це ускладнює планування маршрутів, графіків вивезення та формування тарифів.

– Залежність від зовнішнього фінансування. Значна частка поточних трансфертів (58,6% бюджету у 2025 р.) свідчить про високу залежність підприємства від місцевого бюджету, що у воєнних умовах може бути нестабільним джерелом фінансування.

– Відсутність автоматизованої системи планування маршрутів. Маршрути вивезення ТПВ формуються переважно вручну, без використання геоінформаційних систем (GIS) або сучасних логістичних програм. Це призводить до неефективного використання пального та підвищення експлуатаційних витрат.

– Недостатній рівень інтеграції екологічного планування. Підприємство не має повноцінної системи екологічного моніторингу впливу своєї діяльності на довкілля, а звіти подаються лише у формі статистичної звітності без глибокого аналітичного аналізу.

2. Проблеми в управлінні процесами збору, перевезення та утилізації:

– Зношеність технічного парку. Значна частина сміттєвозів і контейнерів експлуатується понад нормативний строк. Це призводить до частих поломок, збільшення витрат на ремонт (39,1% бюджету 2025 р.), а також до простоїв у роботі.

– Дефіцит паливно-мастильних матеріалів. В умовах воєнних дій постачання пального є нестабільним. Зростання цін і періодичні перебої у логістиці змушують підприємство скорочувати кількість рейсів або змінювати маршрути, що негативно позначається на регулярності вивезення відходів.

– Нестача персоналу та зростання навантаження. Частина працівників підприємства була мобілізована або виїхала з регіону. При цьому кількість

обслуговуваних територій не зменшилась. Унаслідок цього навантаження на одного працівника зросло, що створює ризик перевтоми та зниження продуктивності.

– *Недостатня кількість контейнерних майданчиків.* Через обмеженість фінансування оновлення контейнерного парку відбувається повільно. У приватному секторі частина домогосподарств не забезпечена контейнерами, що призводить до нелегальних викидів і стихійних сміттєзвалищ.

– *Проблеми з утилізацією та переробкою.* Частина зібраних відходів не може бути відправлена на вторинну переробку через порушення логістичних зв'язків з підприємствами-переробниками у прифронтових регіонах. Це змушує КП «Громада» збільшувати частку захоронення відходів, що негативно впливає на екологічний стан території.

– *Високі витрати на обслуговування полігонів.* У зв'язку з військовими діями зросли витрати на охорону, контроль і ремонт доріг до полігонів, а також на дотримання підвищених норм безпеки [34].

3. Організаційно-управлінські проблеми

– *Обмежені можливості інвестиційного розвитку.* Через зниження інвестиційної активності та невизначеність економічної ситуації підприємство не може залучати довгострокові кредити чи гранти для модернізації обладнання.

– *Недостатня цифровізація управління.* Відсутність сучасних ІТ-рішень у системі управління відходами знижує ефективність контролю за технікою, персоналом і процесом сортування. Впровадження ERP або CRM-систем наразі лише планується.

– *Низький рівень комунікації з населенням.* Інформаційно-просвітницька діяльність щодо сортування сміття здійснюється епізодично. Бракує системної екологічної освіти, що зменшує рівень громадської участі у роздільному зборі.

– *Нестача спеціалістів у сфері екологічного менеджменту.* Підприємство має обмежену кількість кваліфікованих кадрів, здатних розробляти та реалізовувати сучасні екологічні програми. Це ускладнює адаптацію КП

«Громада» до нових законодавчих вимог та європейських стандартів у сфері поводження з відходами.

4. Вплив воєнного стану на ефективність системи управління

З початком повномасштабної агресії Російської Федерації у лютому 2022 року ситуація у сфері комунальних послуг різко ускладнилася. Для КП «Громада» це виявилось у таких аспектах:

- Порушення логістики постачання пального, запчастин і витратних матеріалів.
- Перенаправлення частини місцевих бюджетів на оборонні потреби, що зменшило обсяг фінансування підприємства.
- Підвищення собівартості послуг через зростання цін на енергоносії, ремонтні роботи та охорону об'єктів.
- Збільшення обсягів відходів медичного та побутового характеру, пов'язаних із переміщенням внутрішньо переміщених осіб (ВПО).
- Психологічне та фізичне навантаження на персонал, яке знизило загальну ефективність роботи.

Таким чином, воєнний стан став фактором системного ризику для підприємства, який вимагає оперативного перегляду підходів до планування, управління ресурсами та формування резервів.

Таблиця 2.8. Основні проблеми управління відходами на КП «Громада»

Група проблем	Зміст проблеми	Наслідки
Стратегічні	Відсутність довгострокової стратегії розвитку системи поводження з відходами	Нестабільність планування, відсутність пріоритетів
Логістичні	Зношеність техніки, нестача пального, відсутність GPS-планування	Порушення графіків, збільшення витрат
Фінансові	Залежність від трансфертів, обмежені інвестиції	Недофінансування модернізації
Екологічні	Зростання обсягів захоронення, зниження частки переробки	Погіршення екологічної ситуації
Кадрові	Дефіцит кваліфікованого персоналу, мобілізація працівників	Зниження ефективності діяльності
Соціальні	Низька екологічна свідомість населення	Недотримання правил сортування, зростання стихійних сміттєзвалищ

Отже, аналіз показав, що КП «Громада» функціонує в умовах значних зовнішніх та внутрішніх викликів, зумовлених як воєнним станом, так і структурними недоліками системи управління відходами [34].

Основними проблемами залишаються зношеність матеріально-технічної бази, недостатнє планування, фінансова залежність від бюджету та обмежена цифровізація процесів. Подальше вдосконалення діяльності КП «Громада» потребує розроблення комплексної програми розвитку системи поводження з ТПВ, залучення інвестицій, впровадження автоматизованих логістичних рішень та посилення екологічної освіти населення [34].

Висновки до розділу 2

У ході аналізу сучасного стану діяльності комунального підприємства «Громада» Боярської міської ради у сфері збору та утилізації побутових відходів встановлено, що підприємство виконує важливу соціально-економічну функцію, забезпечуючи стабільність санітарного стану територіальної громади та підтримуючи екологічну безпеку населених пунктів. Діяльність КП «Громада» охоплює широкий спектр послуг – від збору та транспортування побутових відходів до їх утилізації та ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ, що свідчить про комплексний підхід до управління відходами.

Разом з тим, проведений аналіз виявив низку проблем, що гальмують ефективність роботи підприємства. Серед основних — застаріла матеріально-технічна база, обмежені фінансові ресурси, недосконалість планування логістичних маршрутів та нестача сучасних контейнерів для роздільного збору сміття. Значний вплив на стан сфери поводження з відходами має і повномасштабна війна, що триває з 2022 року. Через неї спостерігається дефіцит палива, збільшення витрат на обслуговування техніки, труднощі з постачанням запчастин і нестабільність фінансування з місцевого бюджету.

Наслідки воєнного стану також позначилися на організації роботи підприємства: ускладнилася логістика перевезень, частина працівників була мобілізована або вимушено евакуйована, а окремі райони громади періодично

залишалися без регулярного вивезення відходів. Крім того, зросли обсяги специфічних відходів (будівельних, побутових, пакувальних), що утворюються внаслідок руйнувань інфраструктури та переміщення населення.

Таким чином, КП «Громада» працює в умовах підвищеного навантаження, обмежених ресурсів та зовнішніх загроз, що потребує посилення стратегічного планування, залучення додаткового фінансування, оновлення технічної бази та активнішої участі громади у впровадженні принципів роздільного збору й екологічної відповідальності. Реалізація таких заходів дозволить підвищити ефективність управління відходами, зменшити негативний вплив на довкілля та забезпечити сталий розвиток громади навіть у складних умовах воєнного часу.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

3.1. Впровадження сучасних технологій та інновацій у сфері збору та переробки відходів

У сучасних умовах воєнного стану, дефіциту ресурсів та зростання екологічних викликів питання впровадження інновацій у сфері поводження з побутовими відходами набуває особливої актуальності. Для комунального підприємства «Громада» Боярської міської ради основними напрямками вдосконалення є автоматизація процесів збору, роздільне сортування, цифровізація обліку відходів та використання енергоефективних технологій у транспортуванні та переробці.

На сьогодні більшість операцій зі збору та перевезення відходів на КП «Громада» здійснюється за традиційною схемою, без використання автоматизованих систем управління маршрутами чи GPS-моніторингу. Це призводить до надлишкових витрат палива, неефективного використання автотранспорту та неоптимального навантаження на персонал.

Таблиця 3.1. Поточні технологічні показники діяльності КП «Громада»

Показник	Одиниця виміру	Значення (2024 р.)	Оптимальне значення	Відхилення
Кількість одиниць смітєвозів	<i>од.</i>	8	10	-2
Середній вік техніки	<i>років</i>	9	≤5	+4
Обсяг вивезених відходів	<i>тис. т/рік</i>	14,5	18,0	-3,5
Середня витрата палива	<i>л/100 км</i>	38	30	+8
Частка роздільного збору	<i>%</i>	8	≥30	-22
Коефіцієнт завантаження смітєвозів	<i>%</i>	65	85	-20

Аналіз таблиці свідчить, що підприємство має суттєві резерви для оптимізації логістики та технологій збору. Особливо це стосується впровадження систем маршрутизації на основі GPS, оптимізації графіків збору сміття, а також поступового переходу на роздільний збір.

Інноваційні напрями вдосконалення технологічних процесів:

1. Впровадження системи «*Smart Waste Management*». Технологія *Smart Waste Management* передбачає використання:

- GPS-трекерів на транспортних засобах;
- сенсорів заповнення контейнерів;
- аналітичного програмного забезпечення для оптимізації маршрутів.

Таблиця 3.2 Очікуваний ефект від впровадження системи

Показник	До впровадження	Після впровадження	Зміна, %
Витрати палива	100 %	75 %	-25
Середній пробіг за рейс	100 %	80 %	-20
Час обслуговування маршрутів	100 %	70 %	-30
Кількість рейсів на день	100 %	120 %	+20

Отже, цифровізація управління дає змогу суттєво зменшити експлуатаційні витрати, підвищити ефективність використання техніки та продуктивність праці персоналу.

2. Впровадження роздільного збору та сортування відходів. Одним із ключових завдань модернізації системи поводження з відходами є створення умов для роздільного збору побутових відходів. Для цього доцільно:

- встановити кольорові контейнери для різних фракцій (пластик, скло, папір, органіка);
- укласти угоди з переробними підприємствами Київської області;
- створити локальну сортувальну станцію.

Таблиця 3.2. Прогноз ефективності впровадження системи роздільного збору

Показник	2024 р. (поточний стан)	2026 р. (прогноз після впровадження)	Зміна
Частка роздільного збору	8 %	35 %	+27 п.п.
Обсяг відходів, що потрапляють на полігон	14,5 тис. т	9,4 тис. т	-5,1 тис. т
Обсяг вторинної сировини	1,2 тис. т	5,0 тис. т	+3,8 тис. т
Річний дохід від реалізації вторсировини	0,35 млн грн	1,8 млн грн	+1,45 млн грн

Згідно з прогнозом, перехід до роздільного збору дозволить не лише зменшити навантаження на полігони, а й створити додаткові джерела фінансування підприємства за рахунок реалізації вторинної сировини.

3. Впровадження енергоефективних та екологічних технологій. Для зменшення викидів CO₂ та скорочення витрат на паливо доцільно поступово переходити на:

- використання сміттєвозів з електроприводом або гібридних двигунів;
- облаштування міні-компостувальних станцій для переробки органічних відходів;
- впровадження енергії з біогазу від полігонних відходів.

Таблиця 3.3. Орієнтовна економічна ефективність впровадження енергоефективних технологій

Заходи	Початкові інвестиції, тис. грн	Економія на рік, тис. грн	Термін окупності, років
Придбання гібридних сміттєвозів (2 од.)	6 000	1 200	5
Встановлення компостувальної станції	2 500	700	3,6
Система збору біогазу на полігоні	4 000	1 800	2,2

Таким чином, навіть за умов обмеженого фінансування, інвестиції в енергоефективні технології є доцільними, оскільки забезпечують довгострокову економію коштів і зниження шкідливого впливу на довкілля.

Таблиця 3.4. Загальна оцінка потенційних результатів модернізації

Напрямок удосконалення	Основні очікувані результати
Цифровізація процесів збору	Зниження витрат палива, оптимізація маршрутів, підвищення дисципліни водіїв
Роздільний збір і сортування	Зменшення навантаження на полігони, формування системи переробки
Енергоефективні технології	Зниження собівартості послуг, екологічна безпека, зменшення викидів CO ₂
Залучення громади	Підвищення рівня екологічної свідомості, стабільність системи збору

Отже, впровадження сучасних технологій у сфері поводження з побутовими відходами є ключовим напрямом удосконалення діяльності КП «Громада». В додатку А представлено діаграму з основними показниками

ефективності запропонованих заходів впровадження сучасних технологій та інновацій у сфері збору та переробки відходів. Комплекс заходів, що включає цифрову маршрутизацію, роздільний збір, сортування та енергоефективні рішення, дає можливість зменшити експлуатаційні витрати на 20–30 %, скоротити обсяг відходів, що потрапляють на полігони, майже вдвічі, а також створити передумови для економічної стабільності підприємства навіть у складних умовах воєнного часу.

3.2. Формування економічного механізму підвищення ефективності роботи КП «Громада»

Розробка економічного механізму підвищення ефективності роботи КП «Громада» має ґрунтуватися на системному аналізі фінансових показників підприємства за 2022–2024 рр., прогнозних оцінках на 2026 рік та виявленні резервів зростання прибутковості, рентабельності і продуктивності праці.

З огляду на воєнний стан, підвищення цін на паливо, ремонт техніки та інфляційний тиск, особливо важливим є впровадження чіткої системи фінансового контролю, оптимізації витрат та стимулювання результативності.

На основі табл. 2.5 розрахуємо ключові зміни ефективності за три роки:

- приріст доходу: $(39\,847\,300 - 6\,056\,900) = +33\,790\,400$ грн (зростання у 6,6 раза);
- приріст чистого прибутку: $(4\,077\,000 - 209\,300) = +3\,867\,700$ грн (зростання у 19,5 раза);
- приріст активів: $(23\,240\,600 - 7\,507\,200) = +15\,733\,400$ грн (зростання у 3,1 раза);
- скорочення зобов'язань: $(2\,062\,500 - 2\,433\,200) = -370\,700$ грн (зменшення на 15%).

Таким чином, за три роки підприємство підвищило ефективність використання ресурсів на понад 300%, а рентабельність активів – з 2,8% до 17,5%, тобто на 14,7 відсоткових пунктів.

Для забезпечення стабільного розвитку КП «Громада» пропонується багатокомпонентний економічний механізм, який включає:

1. збільшення доходів за рахунок розширення спектра послуг, запровадження роздільного збору та переробки відходів;
2. зменшення витрат через цифровізацію маршрутів і модернізацію транспорту;
3. підвищення ефективності праці через впровадження системи мотивації;
4. забезпечення фінансової стабільності за рахунок оптимізації структури капіталу.

Таблиця 3.5. Прогноз фінансових результатів КП «Громада» після впровадження економічного механізму

Показник	2024 рік (факт)	2026 рік (прогноз)	Абсолютна зміна, ₴	Темп зростання, %
Дохід	39 847 300	47 800 000	+7 952 700	119,9
Витрати	35 770 300	39 200 000	+3 429 700	109,6
Чистий прибуток	4 077 000	8 600 000	+4 523 000	211,0
Рентабельність доходів (ROS), %	10,2	18,0	+7,8 п.п.	—
Рентабельність активів (ROA), %	17,5	25,0	+7,5 п.п.	—
Кількість працівників, осіб	49	52	+3	106,1
Середній прибуток на 1 працівника, ₴	83 204	165 384	+82 180	198,7
Власний капітал, ₴	21 178 100	26 500 000	+5 321 900	125,1
Коефіцієнт автономії	0,91	0,93	+0,02	—

При збереженні темпів зростання, підприємство може збільшити чистий прибуток у 2,1 раза та майже вдвічі підвищити ефективність використання персоналу. Збільшення доходів та прибутку повинно супроводжуватись чітким перерозподілом коштів між основними напрямками розвитку. Для цього пропонується наступна структура економічного механізму (табл. 3.6).

Таблиця 3.6. Структура розподілу коштів та очікуваний економічний ефект від впровадження механізму

Напрямок фінансування	Обсяг інвестицій, ₴	Частка, %	Очікуваний результат	Прогноз економічного ефекту, ₴/рік
--------------------------	---------------------------	--------------	-------------------------	--

Модернізація автопарку (2 нові смітєвози)	6 000 000	30,0	Зниження витрат палива на 25%, підвищення ефективності маршрутів	+1 500 000
Цифрова система управління маршрутами (GPS, SmartWaste)	1 200 000	6,0	Оптимізація рейсів, економія 20% ПММ	+950 000
Впровадження сортувальної лінії	3 500 000	17,5	Отримання додаткового доходу від вторсировини	+1 800 000
Соціальна програма мотивації персоналу	800 000	4,0	Підвищення продуктивності праці на 12%	+600 000
Ремонтна база і компостувальна станція	2 500 000	12,5	Переробка органічних відходів, зменшення витрат	+700 000
Резервний фонд і безпека в умовах війни	1 000 000	5,0	Фінансова стійкість, страхування ризиків	—
Разом	20 000 000	100	—	+5 550 000

Після реалізації комплексу заходів очікується:

- зростання доходу до 47,8 млн грн (+19,9%);
- збільшення чистого прибутку до 8,6 млн грн (+111%);
- скорочення операційних витрат на 15%;
- підвищення рентабельності послуг із 10,2% до 18%;
- зростання продуктивності праці на 12–15%;
- формування додаткового щорічного ефекту близько 5,5 млн грн за рахунок оптимізації витрат і впровадження нових технологій.

В додатку Б. графічно представлено основні показники на очікуваний економічний ефект від впровадження механізму.

Отже, формування економічного механізму підвищення ефективності роботи КП «Громада» має спиратися на поєднання фінансових, організаційних і технологічних інструментів. На основі аналізу динаміки показників за 2022–2024 рр. встановлено, що підприємство демонструє стійке зростання прибутковості та стабільність активів. Реалізація запропонованого механізму дозволить:

- збільшити фінансову результативність на 40–50%;
- зменшити енерговитрати і експлуатаційні витрати на 20–25%;

- сформувати додаткові джерела доходів від переробки вторинної сировини;
- забезпечити довгострокову фінансову стабільність навіть в умовах воєнного стану.

Таким чином, запропонований економічний механізм стане основою для сталого розвитку КП «Громада», ефективного управління ресурсами та підвищення якості послуг з поводження з побутовими відходами.

3.3. Удосконалення організаційного та управлінського забезпечення планування діяльності комунальних підприємств

Повномасштабна війна, розпочата РФ проти України у 2022 році, суттєво вплинула на всі сектори економіки, включаючи діяльність комунальних підприємств. Система житлово-комунального господарства опинилася в умовах надзвичайних викликів, які торкнулися не лише фінансових ресурсів, але й кадрового потенціалу, логістики, технічного забезпечення та інфраструктури.

У багатьох громадах, зокрема на півдні та сході країни, зруйновано виробничі приміщення, транспортні шляхи, частково або повністю втрачені виробничі фонди. Це призвело до значного ускладнення виконання комунальними підприємствами своїх базових функцій – надання безперебійних, якісних і безпечних послуг населенню.

В умовах війни комунальні підприємства, зокрема ті, що відповідають за поводження з відходами, опинилися перед потребою оперативно змінювати підходи до планування діяльності. Порушення логістичних ланцюгів, перебої з постачанням пального, дефіцит персоналу через мобілізацію, збільшення обсягів відходів (особливо будівельних і побутових у прифронтових регіонах) вимагають адаптації організаційної структури управління, підвищення ефективності планування і переходу до нових, більш гнучких управлінських моделей.

Аналіз існуючої системи планування діяльності підприємства:

Аналіз організаційно-управлінського забезпечення діяльності комунального підприємства показує, що система планування в основному зосереджується на короткострокових планах та виконанні поточних завдань, пов'язаних із щоденним функціонуванням. Проте, недостатня інтеграція стратегічного планування, відсутність цифрових інструментів прогнозування та обмежена аналітична база даних призводять до низької гнучкості підприємства в умовах нестабільного середовища.

До основних недоліків нинішньої системи планування слід віднести:

- відсутність єдиної автоматизованої інформаційної системи управління (наприклад, електронних систем моніторингу ресурсів, транспортних маршрутів, показників збору та утилізації відходів);
- недостатній рівень стратегічного бачення – переважає короткострокове планування без врахування сценаріїв розвитку громади;
- брак аналітичного підходу при ухваленні рішень – плани формуються переважно за інерцією, а не на основі даних та показників ефективності;
- низький рівень міжвідомчої координації між комунальними службами, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями;
- кадрові проблеми, зумовлені відтоком фахівців та відсутністю сучасних управлінських компетенцій.

Напрями удосконалення організаційного та управлінського забезпечення планування діяльності. З метою підвищення ефективності функціонування комунальних підприємств у післявоєнний та воєнний період необхідно запровадити комплексну систему управління, засновану на принципах прозорості, гнучкості, цифровізації та стратегічного прогнозування.

1. Створення інтегрованої системи стратегічного планування

Підприємство має перейти від традиційного поточного планування до багаторівневої системи стратегічного менеджменту, що включає:

- довгострокову програму розвитку (5–10 років) із врахуванням ризиків воєнного та повоєнного характеру;

- щорічні оперативні плани з конкретними цільовими показниками ефективності;
- систему моніторингу реалізації планів із використанням КРІ (ключових показників результативності).

2. Впровадження цифрових технологій управління

Цифровізація дозволить підвищити контроль над усіма процесами, зменшити витрати і підвищити прозорість управління. Пропонується:

- створити єдину базу даних щодо стану техніки, маршрутів вивезення відходів, витрат пального, обсягів переробки;
- впровадити GPS-моніторинг транспорту для оптимізації маршрутів;
- використовувати аналітичні панелі (dashboard) для керівництва, що відображають ключові показники діяльності у реальному часі.

3. Оптимізація організаційної структури

Необхідно переглянути внутрішню структуру підприємства, запровадивши такі зміни:

- створення відділу стратегічного розвитку і цифровізації, який відповідатиме за розроблення довгострокових планів;
- введення посади аналітика або плановика для побудови моделей прогнозування;
- налагодження тіснішої співпраці між виробничими, технічними та фінансовими службами.

4. Підвищення кваліфікації управлінського персоналу

Особливої уваги потребує підготовка менеджерів нового типу, здатних працювати в умовах ризиків, кризових ситуацій та інформаційної невизначеності. Доцільно впроваджувати:

- регулярне навчання керівників з питань стратегічного менеджменту, управління ризиками, фінансового планування;
- обмін досвідом з іншими комунальними підприємствами та європейськими партнерами;

- участь у грантових програмах та проектах міжнародної технічної допомоги.

5. Зміцнення взаємодії з місцевими громадами

Ефективне планування комунального підприємства неможливе без врахування потреб населення. Варто:

- створити платформу громадських консультацій, де мешканці можуть висловлювати пропозиції щодо покращення послуг;
- запровадити публічні звіти підприємства про результати діяльності та використання бюджетних коштів;
- проводити регулярні соціологічні опитування для виявлення проблемних зон у роботі підприємства.

3.4. Очікувані результати від впровадження удосконалень

Реалізація запропонованих заходів дозволить:

- підвищити ефективність використання ресурсів підприємства;
- забезпечити безперебійність надання послуг навіть в умовах надзвичайних ситуацій;
- покращити якість обслуговування населення;
- підвищити рівень довіри громади до діяльності підприємства;
- створити основу для сталого розвитку в післявоєнний період.

Отже, удосконалення організаційного та управлінського забезпечення планування діяльності комунальних підприємств є необхідною умовою їх виживання і розвитку в умовах воєнного стану. Сучасна економічна ситуація вимагає переходу до інноваційних, гнучких і прозорих управлінських систем, які здатні швидко реагувати на виклики, використовувати цифрові технології і забезпечувати ефективне використання обмежених ресурсів. Запропоновані напрями реформування дадуть змогу підприємству підвищити конкурентоспроможність, забезпечити стабільність роботи, підвищити якість надання послуг населенню та зробити вагомий внесок у післявоєнне відновлення комунального господарства України.

Ефективність діяльності комунальних підприємств у сучасних умовах визначається рівнем організації управління, якістю планування, здатністю швидко адаптуватися до змін у законодавстві, тарифній політиці та соціально-економічних умовах. Зокрема, підприємства, що працюють у сфері збору, перевезення та утилізації побутових відходів, мають бути максимально гнучкими у своїй діяльності, застосовувати інноваційні технології та підходи до управління ресурсами.

Планування діяльності КП «Громада» Боярської міської ради сьогодні потребує системного оновлення, спрямованого на:

- цифровізацію процесів управління та обліку;
- запровадження екологічно орієнтованих технологій;
- оптимізацію структури персоналу;
- формування чіткої стратегії розвитку на середньо- та довгострокову перспективу.

Для досягнення цих цілей необхідно застосувати комплексний підхід, що включає реорганізацію управлінських процесів, підвищення кваліфікації персоналу, удосконалення документообігу, розвиток партнерських відносин з населенням та бізнесом.

Поточні організаційно-управлінські проблеми КП «Громада». Проведений аналіз діяльності КП «Громада» показав наявність низки проблем, які негативно впливають на ефективність роботи підприємства:

1. Відсутність єдиної системи планування робіт з урахуванням сезонності та типів відходів.
2. Недостатній рівень цифровізації управлінських процесів (облік відходів ведеться переважно вручну).
3. Недосконала система мотивації персоналу, що знижує продуктивність праці.
4. Недостатня кількість спеціалізованої техніки для сортування і транспортування твердих побутових відходів.
5. Відсутність дієвої програми підвищення кваліфікації працівників.

6. Слабка комунікація з населенням щодо екологічної поведінки і роздільного збору сміття.

Напрями вдосконалення організаційного та управлінського забезпечення КП «Громада». На основі виявлених проблем розроблено систему пропозицій для підвищення ефективності планування та управління підприємством. Вона включає:

1. Впровадження інформаційної системи управління відходами (ІСУВ) Це дозволить автоматизувати планування маршрутів, контроль обсягів зібраних відходів, витрат пального, облік часу роботи техніки. Програмне забезпечення може базуватись на GIS-технологіях (геоінформаційних системах), що забезпечить просторову оптимізацію процесу вивезення сміття.

2. Розробка електронної системи моніторингу та аналітики діяльності підприємства. Передбачається щомісячне відстеження ключових показників ефективності (KPI):

- обсяг зібраних та перероблених відходів (тонн);
- кількість скарг споживачів;
- середній час виконання заявки;
- рівень заповненості контейнерів;
- прибутковість на 1 одиницю техніки.

3. Модернізація організаційної структури управління. Рекомендується створити Відділ планування, аналітики та розвитку, який буде відповідати за стратегічне планування, аналіз ефективності, підготовку фінансових прогнозів та координацію екологічних програм.

4. Оптимізація кадрової структури шляхом розподілу функціональних обов'язків та впровадження системи преміювання за результатами діяльності.

5. Розвиток партнерства із громадою. Організувати комунікаційні кампанії, встановити додаткові контейнери для роздільного збору сміття, провести еко-освітні заходи для мешканців Боярської громади.

6. Залучення інвестицій та грантів для оновлення автопарку і контейнерного господарства.

Таблиця 3.7. Пропозиції щодо вдосконалення організаційного та управлінського забезпечення КП «Громада»

Напрямок удосконалення	Конкретні заходи	Очікуваний результат	Відповідальні підрозділи	Термін реалізації	Орієнтовні витрати, тис. грн
Автоматизація управління	Впровадження інформаційної системи управління відходами (ІСУВ)	Зменшення витрат пального, підвищення точності планування маршрутів	Відділ ІТ, керівництво КП	2025 р.	450
Оптимізація структури управління	Створення відділу планування та аналітики	Підвищення координації роботи, покращення управлінських рішень	Директор КП	2026 р.	120
Підвищення кваліфікації персоналу	Проведення тренінгів з екологічного менеджменту та безпеки	Зростання продуктивності праці, зменшення порушень	Відділ кадрів	Постійно	60 щорічно
Роздільний збір сміття	Встановлення 50 нових контейнерів для сортування	Зменшення кількості відходів на полігонах, збільшення доходів від вторсировини	Виробничий відділ	2025–2026 рр.	300
Модернізація автопарку	Закупівля 2 смітєвезів нового покоління	Зниження експлуатаційних витрат, підвищення екологічності	Господарський відділ	2026 р.	2500
Екоінформування населення	Проведення інформаційних кампаній «Чисте місто – спільна справа»	Підвищення свідомості мешканців, покращення іміджу КП	Відділ комунікацій	2025 р.	80
Моніторинг ефективності	Запровадження КРІ та звітності в електронній формі	Прозорість управління, підвищення контролю	Відділ аналітики	Постійно	50

Після реалізації запропонованої системи вдосконалення КП «Громада» зможе досягти таких результатів:

- зниження витрат на паливо та утримання техніки до 15%;
- скорочення часу на планування та звітність до 20%;
- підвищення рівня задоволеності мешканців громади послугами до 90%;
- збільшення обсягів вторинної сировини, що направляється на переробку, на 25–30%;
- підвищення прибутковості підприємства на 12–15% протягом двох років.

Удосконалення організаційного та управлінського забезпечення планування діяльності комунальних підприємств є важливою умовою сталого розвитку муніципальної інфраструктури. На прикладі КП «Громада» Боярської міської ради доведено, що застосування інноваційних технологій, оптимізація структури управління, розвиток цифрових інструментів планування та формування партнерських відносин з громадою забезпечать підвищення ефективності функціонування підприємства, скорочення витрат і покращення якості надання послуг.

Запропоновані заходи сприятимуть формуванню сучасної моделі управління комунальним підприємством, заснованої на принципах екологічності, прозорості, економічної ефективності та соціальної відповідальності.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було розглянуто ключові напрями вдосконалення планування роботи комунальних підприємств у сфері поводження з побутовими відходами на прикладі КП «Громада» Боярської міської ради. Проведене дослідження показало, що ефективність діяльності підприємств комунальної сфери значною мірою залежить від рівня організаційного планування,

застосування сучасних технологій, а також від гнучкості управлінських рішень у відповідь на зміну соціально-економічних умов.

У підрозділі 3.1 було визначено, що запровадження сучасних технологій та інновацій у сфері збору, транспортування і переробки відходів є основним напрямом підвищення ефективності діяльності КП «Громада». Використання геоінформаційних систем для оптимізації маршрутів сміттєвозів, електронного обліку відходів, сенсорів заповненості контейнерів, а також автоматизованих систем контролю дозволить зменшити експлуатаційні витрати, знизити навантаження на техніку і персонал, підвищити рівень обслуговування населення. Впровадження таких рішень сприятиме формуванню «розумної» інфраструктури збору та утилізації побутових відходів.

У підрозділі 3.2 було обґрунтовано необхідність створення економічного механізму підвищення ефективності діяльності КП «Громада», що базується на раціональному використанні ресурсів, впровадженні системи фінансового планування, внутрішнього аудиту, аналізу витрат і доходів за кожним видом послуг. Застосування таких методів забезпечить прозорість фінансових потоків, підвищить рівень контролю за виконанням кошторисів, сприятиме формуванню реалістичних тарифів, які відповідають реальним витратам підприємства. Економічне стимулювання персоналу та підрозділів за досягнення певних показників ефективності (KPI) створить передумови для підвищення продуктивності праці та мотивації працівників.

У підрозділі 3.3 детально розглянуто напрями удосконалення організаційного та управлінського забезпечення планування діяльності КП «Громада». Запропоновано створення відділу планування та аналітики, впровадження інформаційної системи управління відходами (ІСУВ), підвищення рівня цифровізації управлінських процесів, формування ефективної комунікаційної політики з населенням. Особлива увага приділяється розвитку кадрового потенціалу, підвищенню кваліфікації працівників і залученню інвестицій у модернізацію технічного парку. Реалізація запропонованих заходів дозволить досягти підвищення прибутковості підприємства на 12–15 %,

зниження операційних витрат на 15 %, підвищення рівня задоволеності споживачів послугами до 90 %, а також покращення екологічної ситуації у громаді.

Отже, результати дослідження підтверджують, що комплексне вдосконалення планування діяльності комунальних підприємств у сфері поводження з побутовими відходами повинно ґрунтуватися на поєднанні технологічних, економічних і управлінських інновацій. Для КП «Громада» це означає перехід до нової моделі функціонування – екологічно орієнтованого, економічно ефективного та соціально відповідального підприємства, діяльність якого спрямована на сталий розвиток громади, покращення якості життя мешканців і збереження довкілля.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження на тему «Планування роботи комунальних підприємств зі збору та утилізації побутових відходів у територіальних громадах (на прикладі КП «Громада» Боярської міської ради) було комплексно розглянуто теоретичні, методичні, організаційні та практичні аспекти управління процесами поводження з відходами у сучасних умовах.

Проведене дослідження довело, що планування діяльності комунальних підприємств у сфері збору та утилізації побутових відходів є одним із ключових напрямів забезпечення екологічної безпеки, сталого розвитку територіальних громад та підвищення якості життя населення. Ефективне планування дозволяє оптимізувати витрати, забезпечити прозорість використання бюджетних коштів, підвищити ефективність надання послуг і сформувати стабільну систему управління ресурсами.

У першому розділі було розкрито сутність і теоретико-методологічні засади планування роботи комунальних підприємств. Доведено, що система управління відходами має базуватись на принципах сталого розвитку, ієрархії поводження з відходами (зменшення, повторне використання, переробка, утилізація, захоронення) та інтегрованого підходу, який охоплює планування, контроль і моніторинг усіх етапів процесу. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення, яке регламентує діяльність підприємств цієї сфери в Україні, включно із Законом України «Про управління відходами», Національною стратегією управління відходами до 2030 року та відповідними підзаконними актами. Розглянуто досвід країн Європейського Союзу — Німеччини, Польщі, Швеції, які запровадили ефективні механізми сортування, роздільного збору та переробки відходів.

У другому розділі здійснено детальний аналіз діяльності КП «Громада» Боярської міської ради, визначено особливості його організаційної структури, ресурсного потенціалу та фінансових результатів. Протягом 2022–2024 років підприємство демонструє динамічне зростання: дохід збільшився з 6,1 до 39,8

млн грн (у 6,6 разів), чистий прибуток – майже у 19 разів, активи – більш ніж утричі. При цьому зобов'язання зменшилися на 15%, що свідчить про посилення фінансової стабільності. Коефіцієнт автономії зріс з 0,68 до 0,91, а рентабельність активів – із 2,8% до 17,5%. Отримані результати підтверджують ефективне управління фінансовими ресурсами та поступову модернізацію підприємства.

Водночас у ході аналізу було виявлено низку проблем, серед яких: недостатня цифровізація процесів управління та обліку; зношеність техніки й контейнерного парку; відсутність системи мотивації персоналу та внутрішнього контролю ефективності; неповна реалізація принципу роздільного збору відходів; обмежений доступ до інвестиційних ресурсів, зокрема через воєнний стан та економічну нестабільність. Ці проблеми знижують ефективність планування, підвищують операційні витрати та гальмують впровадження інноваційних екологічних рішень.

У третьому розділі запропоновано комплекс заходів із вдосконалення планування та управління діяльністю КП «Громада». Зокрема, розроблено економічний механізм підвищення ефективності роботи підприємства, який передбачає:

використання системного фінансового планування, моніторингу витрат і контролю прибутковості за кожним напрямом діяльності; запровадження електронної системи управління маршрутами збору сміття; створення внутрішнього аналітичного відділу для прогнозування обсягів відходів і розрахунку оптимальних маршрутів; формування стимулюючої системи преміювання персоналу за досягнення економічних і екологічних показників; залучення грантового та інвестиційного фінансування для оновлення технічного парку, придбання контейнерів нового типу, розвитку сортувальної інфраструктури.

Особливу увагу приділено удосконаленню організаційного та управлінського забезпечення планування. Для цього запропоновано створити єдину інформаційно-аналітичну систему управління відходами (ІАСУВ), яка б

забезпечувала інтеграцію даних про збір, перевезення, облік і переробку ТПВ, а також взаємодію між громадою, підприємством та органами місцевого самоврядування. Така система дасть змогу підвищити точність планування, скоротити адміністративні витрати на 10–12% і забезпечити оперативний контроль за виконанням планових завдань.

Окремо підкреслено важливість формування екологічної культури населення, оскільки успіх реформ у сфері поводження з відходами безпосередньо залежить від участі громадян у роздільному зборі сміття, раціональному споживанні ресурсів і підтримці ініціатив громади.

Отже, підсумовуючи результати дослідження, можна зробити такі узагальнення:

1. Планування діяльності комунальних підприємств у сфері поводження з побутовими відходами є системним процесом, що поєднує фінансові, виробничі, організаційні та соціальні аспекти управління.

2. КП «Громада» Боярської міської ради демонструє позитивну динаміку розвитку, проте потребує подальшого вдосконалення механізмів управління, цифровізації та інвестиційної підтримки.

3. Комплекс заходів, запропонованих у роботі, дозволить підвищити прибутковість підприємства, зменшити витрати на транспортування відходів, покращити якість послуг і знизити негативний вплив на довкілля.

4. В умовах воєнного стану і обмежених ресурсів впровадження інноваційних технологій, енергозбереження, партнерств з приватним сектором і громадськості є критично важливими для забезпечення стійкості та безперервності роботи комунальних служб.

Таким чином, результати проведеного дослідження мають практичну значущість для підвищення ефективності управління підприємствами житлово-комунального господарства в Україні. Запропоновані заходи можуть бути використані не лише КП «Громада», а й іншими комунальними підприємствами територіальних громад для побудови економічно стійкої, екологічно збалансованої та соціально орієнтованої системи управління відходами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автореферат Орлової Тетяни Олександрівни. Оцінки екологічного стану земельних ділянок, зайнятих відходами та об'єктами поводження з ними : автореф. дис. к. т. н. / Т. О. Орлова. К., 2018. 148 с.
2. Апостолюк С.О., Джигирей В.С., Апостолюк А.С. та ін. Промислова екологія: Навч. посіб. К.: Знання, 2005. 474 с.
3. Артемов, Н.І. Технології автоматизованого управління полігоном твердих побутових відходів / Науково-дослідний інститут керуючих машин та систем. / Артемов Н.І., Середя Т.Г., Костарєв С.М., Нізамутдінов О.Б. Перм, 2003. 266 с.
4. Батлук В.А. «Основи екології» / В.А. Батлук. К.: Знання, 2017. 305 с.
5. Беренгартен М.Б. Управління відходами у міському господарстві. / М.Б. Беренгартен, І.А. Васильєва, В.В. Девяткін, Н.Є. Ніколайкіна // Навчальний посібник за ред. В.Г. Сістера. МДУІЕ,. 2018. 120 с.
6. Білявський Г.О. «Основи екології»/ Г.О. Білявський. К.:Либідь, 2014. 295 с.
7. Боярська міська рада. URL : <https://boiarka-rada.gov.ua/miska-rada/> (дата звернення: 13.11.2025).
8. Бригінець К.Д. Утилізація промислових відходів. Основи утилізації відходів: конспект лекцій К.Д. Бригінець, К.О. Абашина; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2012. 58 с.
9. Бузіна М.І. Вплив сміттєзвалищ на екологічний стан регіонів України. Гринчишин Н. М. Властивості фільтрату, утвореного після припинення експлуатації полігона твердих побутових відходів / Н. М. Гринчишин. // Вісник ЛДУБЖД. 2019. С. 122-127.
10. Виборів С.Г., Лаврушко А.С., Рудченко Е.А., Міняйло Є.Е. Гідрогеохімічні виявлені ореоли техногенного заміщення підземних вод у зв'язку з Ларинським полігоном ТПВ м. Донецька// Наукові праці ДонНТУ, сер. Гірничо-геологічна, вип. 6 (125). 2017. С. 163-169.

11. Виборів С.Г., Павелко А.І., Щукін В.М. Епігенетичні зміни порід, що вміщують воду, під дією техногенних факторів// Наукові праці ДонНТУ, сер. Гірничо-геологічна, вип. 81. 2014. С. 56-61.
12. Гаджікерімов В.В. Природоподібні технології очищення фільтраційних вод, що утворюються на полігонах ТКО/В.В. Гаджікерімов, О.Ю. Белова, Д.В. Карелін // Економіка будівництва та природокористування. 2019. С.67-76.
13. Гладишев Н.Г. Логістичні аспекти управління відходами/Н.Г. Гладишев, Д.Є. Биков, А.А. Шишканова// Вісник державного економічного університету. СДЕУ, 2006 №5 (23). С. 31-37.
14. Гладишев Н.Г. Полігон як елемент логістичного ланцюга у сфері поводження з відходами / Н.Г. Гладишев, Д.Є. Биков, К.Л. Чертес // вересень, 2007. С. 16-19.
15. Голубін А. Поводження з відходами як об'єкт системного аналізу / А. Голубін, І. Клепацька // Журнал «РИЗИК: Ресурси, Інформація, Постачання, Конкуренція», №4 / 2008. З. 28-32.
16. Державний комітет України з питань житлово-комунального господарства: Національна стратегія поводження з твердими побутовими відходами в Україні: Стратегія та план дій. Звіт № 59219 від 3.12.2004.
17. Джигирей В.С. «Екологія та охорона навколишнього природного середовища» / В.С. Джигирей: – Т–во «Знання», 2017.286 с.
18. ДСанПіН 2.2.7.029-99. Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення.
19. ДСТУ EN ISO 7010:2019 Графічні символи. Кольори та знаки безпеки. Зареєстровані знаки безпеки.
20. ДСТУ Б В.1.1-36:2016 "Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою"
21. Душкін С. С. Конспект лекцій з дисципліни «Технологія утилізації твердих побутових відходів» (для студентів 2, 5 курсів денної і заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.060103 «Гідротехніка (Водні ресурси)» та слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.092601 (7.06010808) «Водопостачання та водовідведення»).

22. Дяченко А.В. Наукова робота на тему: «Збір та утилізація відходів в контексті підвищення якості соціальних послуг» Полтава 2016 32 с.
23. Екологічні та правові аспекти утилізації твердих побутових відходів / М. П.Петрук, О. І. Козій, О. М. Вахула, Р. А. Яцюк. // Наше право. 2017. С. 178-184.
24. Екологічні та правові аспекти утилізації твердих побутових відходів / М. П. Петрук, О. І. Козій, О. М. Вахула, Р. А. Яцюк // Наше право. 2017. № 3. С. 178-181.
25. Жук Г. В. Екологічні аспекти використання біогазів полігонів твердих побутових відходів для потреб енергопостачання населених пунктів України / Г. В. Жук, К. М. Предун. // Вентиляція, освітлення та теплогазопостачання. – 2018. №26. С. 69-74.
26. Закон України «Про управління відходами», *Відомості Верховної Ради*, від 2023, № 17, ст.75 зі змінами та доповненнями [№ 4510-IX від 19.06.2025.](#)
27. Закони України «Про благоустрій населених пунктів» *Відомості Верховної Ради*, від 2005, № 49, ст.517, зі змінами та доповненнями [№ 4579-IX від 21.08.2025.](#)
28. Закони України «Про житлово-комунальні послуги» *Відомості Верховної Ради*, від 2018, № 1, ст.1, зі змінами та доповненнями [№ 2954-IX від 24.02.2023.](#)
29. Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» *Відомості Верховної Ради*, від 1997, № 24, ст.170, зі змінами та доповненнями [№ 4579-IX від 21.08.2025.](#)
30. Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» *Відомості Верховної Ради* від 1991, № 41, ст.546, зі змінами та доповненнями [№ 4017-IX від 10.10.2024.](#)
31. Касімов А.М. Концептуальні підходи до розробки програми управління твердими відходами у Харківській області / О.М. Касімов, В.С. Залізний, І.Е. Лінник // Комунальне господарство міста: Науково-технічна збірка. Харків: ХДАМГ, №53, 2003. 128-135.
32. Комунальне підприємство «Громада» Боярської міської ради. URL : <https://opendatabot.ua/c/36577564> (дата звернення: 13.11.2025).

33. Комунальне підприємство «Громада» Боярської міської ради. URL : https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/36577564/ (дата звернення: 13.11.2025).
34. Комунальне підприємство «Громада» Боярської міської ради. URL : <https://boiarka-rada.gov.ua/miska-rada/ustanovy/zhytlovo-komunalni-pidpryyemstva/komunalni-pidpryyemstva-kr/kr-gromada/> (дата звернення: 13.11.2025).
35. Конигін А. А. Комплексна технологія очищення фільтрату полігонів поховання твердих побутових відходів/ Конигін А. А.// Academia. Архітектура та будівництво. 2011. №4. С.105-109.
36. Кращі з доступних технологій для житлово-комунального господарства України». Керівництво з відбору технологій/Під редакцією С. Єрмілова. К.: «Поліграф плюс», 2016. 134 с.
37. Лесь А. В. Еколого-економічні проблеми поводження із твердими побутовими відходами / А. В. Лесь, А. В. Раценко // Збірник наукових праць. Економічні науки. – Чернівці : Книги ХХІ, 2018. С.155-162
38. Макаренко Н. А. Вплив полігонів твердих побутових відходів на атмосферне повітря прилеглих сільських територій / Н. А. Макаренко, О. О. Будак. // *Таврійський науковий вісник*. №97. С. 243–249.
39. Міщенко В.С., Виговська Г.П. Організаційно-економічний механізм поводження з відходами в Україні та шляхи його вдосконалення. Київ : Наукова думка, 2009. 295 с.
40. Молчанова А. В. Екологічні аспекти впливу полігонів твердих побутових відходів на агроландшафт, водне середовище та атмосферне повітря // *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2016. № 4. С. 102-110.
41. Мороз О.В. Економічні аспекти вирішення екологічних проблем утилізації твердих побутових відходів: [Монографія] / О.В. Мороз, А.О. Свентух, О.Т. Свентух. Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2003. 110 с.

42. Навроцький Р. Л. Досвід країн Європейського союзу в сфері безпечного поводження з твердими побутовими відходами / Р. Л. Навроцький. // Економіка і суспільство. 2016. №7. С. 620-625.
43. Онищенко С. В., Самойлік М. С. Екологоекономічна оцінка забруднення навколишнього середовища в системі екологічно безпечного розвитку регіонів України / С. В. Онищенко, М. С. Самойлік. Полтава : ПНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2012. 269 с.
44. Орфанова, М. М. Утилізація та рекуперація відходів : конспект лекцій / М. М. Орфанова. 2-ге вид. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2010. 100 с.
45. Охорона довкілля та громадяни України. Дослідження практик, цінностей та суджень : Звіт про соціологічне опитування громадян .- Соціологічна агенція "Фама" на замовлення РАЦ "Суспільство і довкілля". - 2018 р. 33 с.
46. Охорона природи. Поводження з відходами. Технічний паспорт відходу. Склад, вміст, викладення і правила внесення змін: –ДСТУ 2195–99 (ГОСТ 17.9.0.2–99). На заміну ДСТУ 2195–93 (ГОСТ 17.0.0.05–93).
47. Павлова О. Правове регулювання та управління процесом поводження з твердими побутовими відходами в Україні / О. Павлова, К. Павлов, В. Козлов. // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2023. С. 76–85.
48. Панчук М. В. Аналіз перспектив розвитку виробництва та використання біогазу в Україні / М. В. Панчук, Л. С. Шлапак. // Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ. 2016. С. 26-33.
49. Петрук В.Г., Мудрак О.В. Про стан організації інтегрованого управління та поводження з твердими побутовими відходами у м. Вінниці та Вінницькій області. Зведений звіт ЄС. – Вінниця, 2006. 91 с.
50. Петрук М.П., Козій О.І. Утилізація та економічна безпека шлаків сміттєспалювальних заводів/ Тези Міжнародної конференції «Захист навколишнього середовища. Енерго-ощадність. Збалансоване природо-користування». Львів. 2009. С. 77-81.

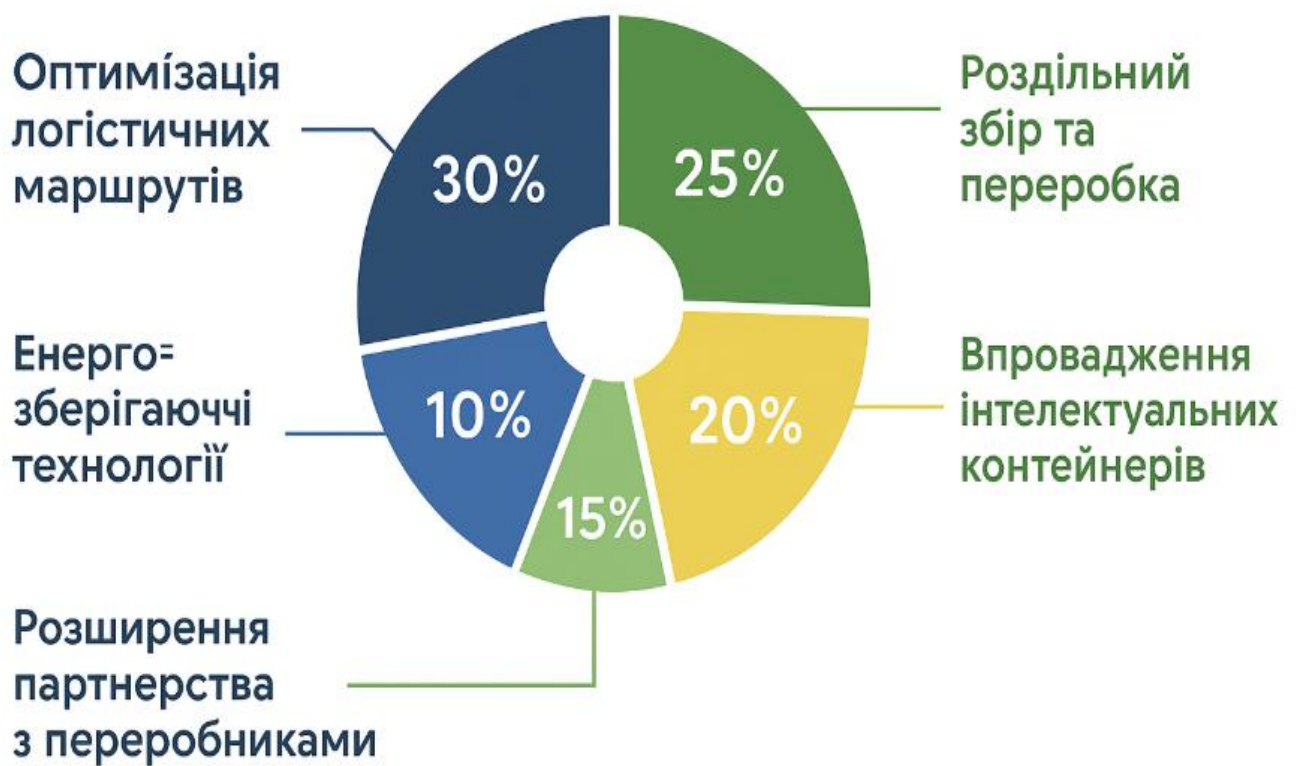
51. Плаксіна А. О. Вплив полігонів тпв на навколишнє середовище / А. О. Плаксіна. 2015. С. 246–250.
52. Платонова О.А. Рекомендації щодо обробки фільтрату ТПВ сміттєспалювальних заводів/О.А. Платонова// *Вісник МДСУ*. 2010. №4. С.214-221.
53. Поводження з муніципальними відходами / І. В.Коваленко, І. О. Кузнецова, Р. І. Шевченко, О. Л. Гаркович. Одеса: ОНАХТ «Академія», 2018. 150 с.
54. Попович Н. П. Аналіз нормативно-правових актів, які регулюють порядок експлуатації полігонів твердих побутових відходів. Матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. «Суспільні науки: невирішені питання», 22 квітня 2017 р. Краматорськ: «Універсум», 2017. С. 131-133.
55. Попович Н. П. Генезис нормативно-правових актів Європейського союзу в сфері поводження із відходами. Proceedings of II International Scientific Conference «World Science in 2016: Results», Jan 26, 2017. Morrisville: Lulu Press., 2017. С. 119-121.
56. Попович Н. П. Зміст нормативно-правових актів у сфері поводження із відходами. Proceedings of 1st International Scientific Conference “New Horizons: Achievements of Various Branches of Science”. Morrisville: Lulu Press., 2016. С. 15-23.
57. Попович Н. П. Особливості нормативно-правового регулювання поводження із небезпечними відходами. Матер. I Міжнар. наук.-практ. конф. студ. та молодих вч. «Перші кроки в науку», 26 січня 2017 р. Краматорськ: «Унівесум», 2017. С. 96-98.

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні показники ефективності запропонованих заходів впровадження сучасних технологій та інновацій у сфері збору та переробки відходів

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ

Структура розподілу коштів та очікуваний економічний ефект від
впровадження механізму

Нормативно-правова база організації збору та утилізації побутових відходів в
Україні

Назва нормативного акту	Номер та дата прийняття	Основні положення / зміст	Сфера застосування
Закон України «Про управління відходами»	№ 2320-IX, 20 червня 2022 р. (чинний з 9 липня 2023 р.)	<ul style="list-style-type: none"> - Визначення термінів: «відходи», «збирання», «транспортування», «утилізація», «захоронення» - Пріоритети поводження з відходами (ієрархія): запобігання утворенню, повторне використання, перероблення, відновлення ресурсів, захоронення - Обов'язки органів місцевого самоврядування: плани, програми, створення інфраструктури, інформаційна робота - Правовий статус адміністратора послуги з управління побутовими відходами - Відповідальність за порушення законодавства, контроль, моніторинг - Регулювання відходів, утворених внаслідок воєнного стану 	Національний рівень, регулює поводження з усіма видами відходів, включно з побутовими
Закон України «Про благоустрій населених пунктів»	№ 2807-IV, 6 вересня 2005 р. (редакція станом на 30.08.2025 р.)	<ul style="list-style-type: none"> - Обов'язковість благоустрою територій: очищення, озеленення, утримання інженерної та побутової інфраструктури - Фінансування робіт з благоустрою з державних та місцевих бюджетів - Обов'язки підприємств, установ та громадян виконувати рішення місцевих органів самоврядування - Технічна документація благоустрою: майданчики для збору сміття, контейнерні майданчики, прибудинкові території 	Місцевий рівень, регулює благоустрій та утримання територій населених пунктів, включно зі збором та утилізацією відходів
Закон України «Про житлово-	№ 2954-IX, 24 лютого 2023 р.	- Визначає правила надання житлово-комунальних послуг,	Регіональний та місцевий рівень,

комунальні послуги»		включно зі збором та вивезенням побутових відходів - Умови договорів між споживачами та постачальниками послуг - Встановлює тарифи та механізми контролю якості надання послуг	регулює взаємодію споживачів та операторів послуг
Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»	№ 4579-IX, 21 серпня 2025 р.	- Визначає компетенцію місцевих рад у сфері поводження з відходами - Участь у розробці та реалізації місцевих і регіональних планів управління відходами - Вирішення питань розміщення об'єктів оброблення відходів, створення пунктів роздільного збирання - Організація муніципальних систем збору та перевезення побутових відходів, інформування населення	Місцевий рівень, делегує повноваження щодо управління відходами територіальним громадам
Постанови Кабінету Міністрів України	різні, актуальні на 2025 р.	- Деталізація механізмів надання послуг у сфері поводження з побутовими відходами - Встановлення стандартів, норм і правил оброблення, перероблення та утилізації відходів	Національний рівень, підзаконні акти для практичної реалізації законів
Національна стратегія управління відходами до 2030 року	затверджена Кабміном, 2021 р.	- Визначає стратегічні пріоритети управління відходами - План дій для державних органів та місцевих громад - Підтримка інновацій, перероблення та впровадження принципів кругової економіки	Національний рівень, стратегічне планування управління відходами
Місцеві програми управління відходами	затверджуються радами територіальних громад	- Деталізують реалізацію національних законів на території громади - Планування інфраструктури збору, сортування, перевезення та утилізації побутових відходів - Механізми залучення громадян та юридичних осіб	Місцевий рівень, конкретизація національних норм на території громади

Автопарк КП «Громада» Боярської міської ради

ЗВІТ

з фінансово-господарської діяльності комунального підприємства
«Громада» Боярської міської ради за 2024 рік

Комунальним підприємством «Громада» Боярської міської ради у 2024 році **проводились роботи** з благоустрою населених пунктів Боярської територіальної громади, а саме:

1. Чищення від снігу вулично-дорожньої мережі с. Тарасівка та с. Нове. Розчищення тротуарів від снігу по вул. Шевченка, Київська, пров. Патріотів, вул. Шкільна, Братів Чмілів, првул. Польський, Ніни Майбороди, Василя Погребного.
2. Розчищення від снігу і льоду, посипання піщано-соляною сумішшю пішохідних доріжок в с. Тарасівка.
3. Чищення піску, земельного насипу під бордюрами доріг по вул. Патріотів, Шкільна, Н. Майбороди, В. Погребного, пр. Польський.
4. Чищення проїжджої частини від наміву піску та щебню по с. Тарасівка вул. Шевченка та Київська.
5. Щоквартальне прибирання стихійного сміття вздовж автодороги Київське півкільце - Боярка-Крюківщина та у зворотньому напрямку Крюківщина-Боярка (узбіччя автодороги).
6. Постійне прибирання вул. Шевченка, пров. Патріотів, вул. Ніни Майбороди, вул. Шкільна, переходу від дитячого садочку до вул. Шевченка, переходу від школи до переїзду (до зупинки маршруту 801).
7. Постійний контроль та прибирання несанкціонованого сміття в лісопарковій зоні вздовж залізниці в напрямку Тарасівка-Боярка (по обидві сторони залізниці) та в напрямку Тарасівка-Крюківщина (по обидві сторони залізниці) .
8. Розчищення чагарників вздовж лісосмуги, лісового масиву (парку) поблизу школи та дитячого садочку.
9. Видалення аварійних дерев в лісопарковій зоні, кущові порослі які заважають пересуванню пішоходам та автотранспорту по вул. О. Дубинчук, вул. Шкільна, вул. Вишнева, вул. Василя Стуса, вул. Київська, пр. Патріотів, вул. Свято-Успенська, вул. Н. Майбороди, вул. В. Погребного в с. Тарасівка.
10. Косіння територій загального користування - лісосмуга біля школи та дитячого садка в Тарасівці, дитячі майданчики, території біля ставка та пожежної водойми, вул. Шевченка, «березової алеї» по вул. Шкільна, прилеглої території старостинського округу, косіння та прополка «алеї троянд» по вул. Шевченка.
11. Вивезення листя і рослинних решток з територій загального користування.
12. Підрізання кущів та дерев, що заважають дорожньому руху, а також біля старостинського округу с. Тарасівка.
13. Надання техніки та вивезення ТПВ під час проведення заходів громадою щодо прибирання територій.
14. Розчищення, ліквідація та вивезення пошкоджених дерев під час стихійного лиха (буревію) по вул. Київська в бік Крюківщини та по вул. Шевченка в бік с. Юрівка.
15. Постійно проводилася робота інспекторів з благоустрою по виявленню порушень Правил благоустрою, затверджених Боярською міською радою, таких як:
 - влаштування звалищ побутового та будівельного сміття на прилеглій (до уваги – особливо в районі приватного сектора);
 - самовільне розміщення на спорудах, стовпах, опорах та інших не відведених для цього місцях оголошень, плакатів, об'яв;
 - відсутність відповідного дозволу на розміщення реклами;
 - відсутніх урн для сміття біля об'єктів господарювання;
 - самовільне спалювання листя та сухої трави тощо.

У 2024 році інспекторам з благоустрою на території Боярської територіальної громади було складено 257 протоколів про адміністративні правопорушення.

16. Ліквідація пошкоджених дорожніх знаків і дорожніх дзеркал в селі Тарасівка та селі Нове. Встановлення дорожніх знаків в с. Тарасівка та с. Новому відповідно до схем дорожнього руху цих населених пунктів.

17. Нанесення дорожньої розмітки (пішохідні переходи) в с. Тарасівка (вул. Погребного, вул. Ніни Майбороди, вул. Шевченка, пров. Патріотів, вул. Шкільна, вул. Олени Дубинчук, пр. Польський).

18. Проводився поточний ремонт елементів дитячих та спортивних майданчиків в с. Тарасівка та с. Нове, розвезення піску до ігрових пісочниць.

19. Здійснено ремонт автобусних зупинок по с. Тарасівка.

20. Ремонт та бетонування відбійників проїжджої частини біля «пожежної водойми» с. Тарасівка.

21. Ремонт лавок в зоні відпочинку біля «пожежної водойми» та на «греблі» біля ставка в с. Тарасівка

22. За рахунок коштів з місцевого бюджету придбані та встановлені новий ігровий комплекс, гойдалка-балансир, карусель, пісочниця, дві гойдалки на пружині, лавки без спинки на дитячий майданчик «біля греблі» с. Тарасівка на загальну суму – 370,0 тис. грн.

За дорученням Виконавчого комітету Боярської міської ради (Рішення №№ 6/19 та 6/20 від 12 вересня 2024 року) КП «Громада» БМР демонтовано об'єкти зовнішньої реклами у вигляді щитових конструкцій за адресами: Україна, Київська область, Фастівський район, Боярська територіальна громада, який розташований на землях лісового фонду, біля дороги (перед в'їздом в населений пункт с. Забір'я) та біля с. Крюківщина, в'їзд в м. Боярка зі сторони с. Білогородка.

Керуючись рішенням Виконавчого комітету Боярської міської ради № 5/20 від 12.12.2025 р. підприємством були здійснені заходи щодо демонтажу самостійно встановленої пересувної тимчасової споруди, яка розташована за адресою: Україна, Київська область, Фастівський район, Боярська територіальна громада, м. Боярка, перехрестя вулиць Б. Хмельницького та П. Сагайдачного.

За усним дорученням Виконавчого комітету Боярської міської ради були ліквідовані наслідки пожеж за адресами м. Боярка вул. Васильківська, вул. Молодіжна, демонтовано тимчасову споруду по вул. Незалежності, ліквідовано стихійне сміттєзвалище по вул. Білогородська в бік Білогородки.

Одним із напрямків роботи підприємства є утримання в належному стані та розвиток автомобільних доріг і дорожньої інфраструктури за рахунок коштів місцевого бюджету.

Починаючи з квітня 2024 року підприємством було розпочато поточний ремонт (ямковий ремонт) доріг:

1. Підвид робіт- роботи асфальтобетонною сумішшю

В селі Тарасівка:

- пров. Польський загальною площею 179 м² на суму 194,138 тис.грн.;
- пров. В.Погребного загальною площею 162 м² на суму 186,235 тис.грн.;
- вул.. О. Дубинчук загальною площею 181 м² на суму 199,954 тис.грн.;
- вул. Незламності загальною площею 20 м² на суму 23,814 тис.грн.;
- пров. Патріотів загальною площею 27 м² на суму 32,149 тис.грн.;
- вул.. Шкільна загальною площею 32 м² на суму 35,569 тис.грн.;
- вул.. Н.Майбороди загальною площею 168 м² на суму 197,933 тис.грн.;
- вул.. Садова загальною площею 30 м² на суму 65,292 тис.грн.;
- вул..Свято-Успенська загальною площею 125 м² на суму 141,332 тис.грн.;

В селі Забір'я :

- вул. Центральна загальною площею 208 м² на суму 198,408 тис. грн.

Всього виконано робіт по поточному ремонту (ямковий ремонт) асфальтобетонною сумішшю загальною площею 1 132 м² на загальну суму

1 274 829,98 грн – середньою вартістю 1 126,17 грн за 1 квадратний метр.

2. Підвид робіт - Ліквідація вибоїн струменевим методом

В селі Тарасівка:

- вул.. Хутірська загальною площею 200,0 м² на суму 129,948 тис.грн.;
- вул.. Соснова загальною площею 85,0 м² на суму 55,578 тис.грн.;
- вул.. Медоева загальною площею 14,0 м² на суму 10,078 тис.грн.;

В селі Нове:

- вул.. Героїв України загальною площею 200,0 м² на суму 129,948 тис.грн.;
- вул.. Мазепи загальною площею 190,0 м² на суму 123,871 тис.грн.;
- вул.. Козацька загальною площею 326,0 м² на суму 198,099 тис.грн.;
- вул.. Амосова загальною площею 130,0 м² на суму 84,606 тис.грн.;

- вул.. Патона загальною площею 85,0 м2 на суму 55,803 тис.грн.;
- вул.. Соснова загальною площею 144,0 м2 на суму 93,563 тис.грн.;
- вул.. Кленова загальною площею 94,0 м2 на суму 61,496 тис.грн.;
- вул.. Святошинська загальною площею 39,0 м2 на суму 25,943 тис.грн.;

Всього виконано робіт по поточному ремонту (ямковий ремонт) шляхом ліквідації вибоїн струменевим методом загальною площею 1 507 м2 на загальну суму 968 937,98 грн – середньою вартістю 642,96 грн за 1 квадратний метр.

3. Підвид робіт – Улаштування вирівнювального шару дороги матеріалами від фрезерування з додатковим бітумним елементом

В селі Тарасівка:

- вул.. Південна загальною площею 402,0 м2 на суму 198,035 тис.грн.;
- вул.. Котляревського загальною площею 220,0 м2 на суму 87,649 тис.грн.;
- вул.. Абрикосова загальною площею 615,0 м2 на суму 185,687 тис.грн.;
- вул.. Польова загальною площею 649,0 м2 на суму 195,949 тис.грн.;
- првул.. Північний загальною площею 200,0 м2 на суму 112,032 тис.грн.;

В селі Нове:

- вул.. Боярська загальною площею 450,0 м2 на суму 118,454 тис.грн.;
- вул.. Кочергіна загальною площею 737,0 м2 на суму 198,115 тис.грн.;
- вул.. Яблунева загальною площею 900,0 м2 на суму 198,063 тис.грн.;
- з'їзд з вул.. Андріяшева до вул. Соснова загальною площею 94,0 м2 на суму 61,496 тис.грн.;
- вул.. Крушельницької загальною площею 570,0 м2 на суму 1999,936 тис.грн.;

В селі Забір'я:

- вул.. Симоненка загальною площею 600,0 м2 на суму 193,062 тис.грн.;

В місті Боярка:

- вул.. І.Іванова загальною площею 600,0 м2 на суму 132,061 тис.грн.;
- вул.. Січових Стрільців загальною площею 836,0 м2 на суму 197,949 тис.грн.;

Всього виконано робіт по поточному ремонту (ямковий ремонт) шляхом улаштування вирівнювального шару дороги матеріалами від фрезерування з додатковим бітумним елементом загальною площею 7 409 м2 на загальну суму 2 197 197,98 грн – середньою вартістю 296,56 грн за 1 квадратний метр

Керуючись рішенням Виконавчого комітету Боярської міської ради № 5/27 від 09.08.2024 р. № 5/27 були проведені роботи по облаштуванню вулично-дорожньої мережі між вул. Крушельницької та вул. О. Кобилянської в с. Новому на загальну суму 170 106,73 тис. грн площею 420,00 м2 та проведені роботи по розробці схеми організації дорожнього руху (ОДР) по влаштуванню заїзду виїзду до земель комунальної власності, між вул. С. Крушельницької та вул. О. Кобилянської в с. Нове на суму 35 332,64 грн.

рожнього руху (ОДР) по влаштуванню автобусних зупинок біля містечка Хансена по вул. Княгині Ольги в с. Тарасівка Боярської територіальної громади. на суму 34 660,34 грн.

На дані роботи було використано 240 099,71 грн.

Всього на утримання та розвиток автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури за рахунок коштів місцевого бюджету було використано 4 681 065,58 гривень.

Основним видом діяльності комунального підприємства є збір та перевезення побутових відходів на території Боярської територіальної громади.

Збір та перевезення твердих побутових відходів здійснюється підприємством на постійній основі щоденно, забезпечення своєчасної та ефективної роботи по збиранню та вивезенню твердих побутових відходів з територій населених пунктів Боярської територіальної громади – м. Боярка, с. Тарасівка, с. Нове, с. Малютянка, хутір Іванків, с. Забір'я, с. Жорнівка, с. Княжичі, с. Новосілки, с. Дзвінкове, с. Перевіз.

Відповідно до цього проводять:

1. Збір та перевезення твердих побутових відходів на всій території Боярської громади. Збір проводиться за контейнерною схемою, мішковою схемою (наземний збір відходів).
2. Регулярний збір та вивезення твердих побутових відходів із смітєвих урн загального користування, зупинок громадського транспорту с. Тарасівка та с. Нове – постійно протягом року.
3. Прибирання стихійних смітєзвалищ, які виникають на дитячих майданчиках с. Тарасівка та с. Нове (5 майданчиків за заявками і потребою), сільських ставків (за заявкою та у літній час щотижнево), локація «Пожежна водойма» - 3 рази на тиждень
4. Постійне вивезення ремонтних, великогабаритних та рідких відходів від населення, бюджетних організацій, установ та підприємств.
5. Вивезення будівельного та ремонтного сміття після ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
6. Вивезення рослинних рештків по м. Боярка, с. Тарасівка, с. Нове за замовленням населення, по замовленню бюджетних організацій, а також підприємств громади.
7. Постійна ліквідація несанкціонованих смітєзвалищ на території Боярської ТГ.